

Våld i nära relationer

En diskursanalys kring framställningar om våld i nära relationer
i tidskriften Socionomen

Författare:
Marlene Alakokkare
Cecilia Andreasson

Handledare: Jessica Sjögren
Examinator: Mona Livholts

Examensarbete på grundläggande nivå år 2014
Socionomprogrammet i Norrköping

Linköpings universitet

	Institution, Avdelning Department, Division Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier Socionomprogrammet i Norrköping	Datum 2014-10-22
---	---	----------------------------

Språk Language ☒ Svenska/Swedish ☐ Engelska/English	Rapporttyp Report category Nivå examensarbete Grundläggande nivå	<hr/> ISRN LiU-ISV/SOCP-G--14/41--SE <hr/> Handledare: Jessica Sjögren
--	--	---

Titel Våld i nära relationer - En diskursanalys kring framställningar om våld i nära relationer i tidskriften Socionomen. Title Domestic violence - A discourse analysis of domestic violence in the journal Socionomen. Författare Marlene Alakokkare och Cecilia Andreasson
Sammanfattning Syftet med denna kvalitativa uppsats är att undersöka hur våld i nära relationer framställs i tidskriften Socionomen. Vår empiri består av 42 artiklar som berör våld i nära relationer. Artiklarna är publicerade mellan åren 1997 - 2013 i tidskriften Socionomen. Uppsatsens teoretiska utgångspunkt är ett socialkonstruktionistiskt perspektiv, som bidrar med att synliggöra sociala konstruktioner inom forskningsområdet. Som analysmetod används en form av diskursanalys för att urskilja subjekspositioner och kategorier i det empiriska materialet. Resultatet av analysen visar på fyra diskurser som handlar om skuld och skam, genus, det "rena" våldsoffret och dess motsats samt föräldraskap. Dessa diskurser manifesterar olika sätt att samtala om våld i nära relationer som i sin tur kan påverka det sociala arbetet utifrån hur problemet beskrivs. Olika framställningar av våld i nära relationer kan leda till olika bemötanden av klienter i socialt arbete.
Nyckelord Våld i nära relationer, Socionomen, socialkonstruktionism, diskursanalys, subjekspositioner, kategorisering, skuld, skam, genus, våldsoffer, föräldraskap, socialt arbete.

1. Inledning.....	1
1.2 Syfte	2
1.3 Forskningsfråga	2
1.4 Frågeställningar	2
1.5 Avgränsningar.....	2
1.6 Studiens relevans för socialt arbete.....	2
2. Teoretisk bakgrund.....	4
2.1 Vetenskapsfilosofisk position	4
2.2 Reflektion kring socialkonstruktionism.....	5
2.3 Sammanfattning av kapitel 2.....	5
3. Tidigare forskning.....	6
3.1 Forskning om diskursen våld i nära relationer	6
3.2 Forskning ur ett genusvetenskap.....	8
3.3 Forskning om brottsoffer och gärningsmän.....	10
3.4 Forskning om synen på våld i nära relationer.....	11
3.5 Forskning om våldsutsatta	12
3.6 Forskning om våldsutövare.....	13
3.7 Sammanfattning av kapitel 3.....	14
4. Metodologi.....	16
4.1 Innebörden av diskurs som begrepp	16
4.2 Diskursanalys	16
4.3 Kategorier och subjekspositioner	17
4.4 Urval	18
4.5 Analysmetod	18
4.6 Datainsamling och genomförande.....	19
4.7 Tillförlitlighet.....	21
4.8 Reflektion om etik och forskarrollen.....	21
4.9 Uppdelning av arbetet	22
4.10 Sökning efter forskning och litteratur	22
4.11 Sammanfattning av kapitel 4.....	23
5. Resultatredovisning och analys	24
5.1 Diskursen om skuld och skam	24
5.2 Diskursen om genus	26
5.3 Diskursen om det "rena" våldsoffret och dess motsats	28

5.4 Diskursen om föräldraskap.....	30
5.5 Sammanfattning av kapitel 5.....	32
6. Diskussion	34
6.1 Kritisk metoddiskussion.....	36
6.2 Vidare forskning.....	37
6.3 Uppsatsens bidrag.....	37
7. Referenslista.....	38
Bilaga 1 Urval av artiklar.....	41
Bilaga 2 Subjekt och subjekspositioner.....	43

1. Inledning

Bakom stängda dörrar runt omkring oss utövas varje dag våld och hot om våld av förövare som lever i nära relation med sina offer. Det kan handla om en heterosexuell eller samkönad parrelation eller någon form av familje- eller släktrelation (Nationellt centrum för kvinnofrid.se). För att precisera vår tolkning av våld i nära relationer har vi valt att lyfta fram fyra olika former av våld som beskrivs i Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sveriges (Roks) definition av våld. Dessa är fysiskt våld (exempelvis våld mot kroppen), psykiskt våld (exempelvis hot och kränkningar), ekonomiskt/materiellt våld (exempelvis stöld, våld mot föremål) och sexuellt våld (exempelvis tafsande, våldtäkt) (Roks rapport 2012:5). Vi tycker det är viktigt att lyfta fram dessa olika dimensioner av begreppet våld i nära relationer för att förhindra att vissa typer av våldsutsatthet hamnar i skymundan. Det är viktigt att bli påmind om att våld i nära relationer kan vara mycket mer än bara fysisk misshandel i en heterosexuell relation.

Gemensamt för de utsatta är en stark emotionell koppling till förövarna vilket försvårar möjligheten att göra motstånd och bryta upp från relationen. Till sin hjälp har den som utsätts för våld i en nära relation bland annat socialtjänst, hälso- och sjukvård och polis, som arbetar i samhällets tjänst. I yrkeskåren används olika typer av teoretiska och praktiska metoder och tillvägagångssätt. Riktlinjer, metoder och bemötande kan variera beroende på hur samhället konstruerar problem i en viss tid och vilka vetenskapliga studier eller starka åsikter från samhällets invånare som lyfts fram. Ett samhällsligt fenomen kan definieras och tolkas på flera olika sätt. Med en konstruktionistisk utgångspunkt är det inte möjligt att ta för givet att ett problem i samhället ska betraktas som ett socialt problem. Detta medför att exempelvis våld mot kvinnor i nära relationer kan konstrueras som en rad olika problem: som en form av könsförtryck, som ett brott eller som en relationsstörning (Sahlin, 2002:123).

Det för denna studie centrala begreppet diskurs kan förstås som ett bestämt sätt att tala om och förstå världen och/eller delar av den (Winther Jörgensen & Philips, 2000:7). Enligt Burr (1995:79) råder ett starkt samband mellan kunskap och makt inom en diskurs. Kunskap kan betraktas som en konsekvens av att människor anlägger ett särskilt perspektiv utifrån en diskurs, och genom denna diskurs formar sin förståelse av världen runt omkring dem. Genom att synliggöra det inflytande diskursens kunskap kan ha på människors beteenden och handlingar, kan kopplingen mellan kunskap och makt bli mer tydlig. Boréus (2011:133) skriver att den skrivna texten utgör en betydelsefull faktor som påverkar relationerna mellan olika grupper, som bidrar till att bygga upp människors uppfattningar om samhället och som bidrar till att skapa och upprätthålla identiteter. Texter kan utöver detta tolkas som uttryck för rådande uppfattningar och relationer i samhället. Detta dynamiska samspel mellan text och samhälle har väckt vårt intresse för att utföra en textanalys i vårt självständiga arbete.

1.2 Syfte

Vi är intresserade av att utveckla vår kunskap om hur tidskriften Socionomen bidrar till att konstruera diskursen om våld i nära relationer. Med formuleringen våld i nära relationer syftar vi till våld i parrelationer. Syftet med denna studie är att undersöka hur diskursen våld i nära relationer framställs inom socialt arbete i tidskriften Socionomen. Tidskriften Socionomen riktar sig till yrkesverksamma, forskande och blivande socionomer samt kulturarbetare, journalister och privatpersoner (Socionomen.nu). Tidskriftens artiklar skrivs av yrkesverksamma socionomer och handlar om ämnen kopplade till socialt arbete i både praktik och teori (ibid.).

1.3 Forskningsfråga

- Hur framställs våld i nära relationer i en tidskrift som når ut till blivande, yrkesverksamma och forskande socionomer 1997 - 2013?

1.4 Frågeställningar

- Vilka kategorier av människor framställs i artiklar som handlar om våld i nära relationer?

- Hur framställs kategorierna av människor i artiklar som handlar om våld i nära relationer?

- Vilken typ av påverkan kan tidskriftens framställning av diskursen ha på det sociala arbetet?

1.5 Avgränsningar

Vi har gjort ett medvetet val att inte ta med artiklar som berör hedersrelaterat våld, barnmisshandel eller internationella kvinnofridsprojekt i vår studie trots att de förekommer i Socionomen. Vi upplever dessa diskurser som alltför stora för att kunna omfattas av vår studie samt att de inte passar in i studiens syfte, som är att undersöka hur våld i nära relationer (parrelationer) beskrivs. Detta skulle kunna innebära att vår studie går miste om viktiga perspektiv på våld i nära relationer som dessa bortvalda artiklar möjligtvis innehåller. Men vi anser ändå att det material vi valt att ta med är tillräckligt för att besvara vår forskningsfråga och våra frågeställningar.

1.6 Studiens relevans för socialt arbete

Diskurs ses som en strid om att skapa mening, om vem som äger rätten att tala och vad man får tala om. Olika forskare strider om att etablera sin tolkning som den rätta (Bergström & Boréus, 2012:381). Denna strid återfinns även inom själva diskursen våld i nära relationer i form av en svårighet att ringa in befintlig kunskap om ämnet eftersom kunskapen är uppdelad inom en mängd olika områden som exempelvis rör våldsoffer, våldsutövare, praktiskt socialt arbete och så vidare (Steen, 2003:100). Diskurser påverkar delvis eller till fullo hur människor uppfattar världen

och delar in den i olika kategorier. Detta får betydelsefulla konsekvenser för såväl individers som grupper samhälleliga ställning, inte minst när det kommer till handlingsutrymmet med dess möjligheter och begränsningar (Boréus, 2011:156). Vi tolkar detta som att beroende av hur ett problem beskrivs föreslås olika tolkningar av problemet, vilket skulle kunna ge konsekvenser både för klienter och professionella.

Vår studie kan förhoppningsvis väcka diskussion om hur Socionomen, som är skapad av socionomer och riktar sig till socionomer, kan påverka socialt arbete kopplat till våld i nära relationer och berörda klienter. Vår uppsats utgår från Steens beskrivning om att våld konstrueras på olika sätt inom olika arenor i samhället och att dessa skiftande konstruktioner får praktiska och teoretiska konsekvenser. Beroende på hur våld i nära relationer definieras som ett problem kommer olika lösningar och metoder inom det sociala arbetet få företräde framför andra (Steen, 2003:100–108). Detta forskningsfält är vad vi tar avstamp från när vi väljer att undersöka hur våld i nära relationer framställs i tidskriften Socionomen. Vår uppsats kan komplettera det här forskningsfältet då vi undersöker en specifik arena med en stark koppling till det sociala arbetet.

2. Teoretisk bakgrund

Detta kapitel är ett slags teoretiskt landskap där vi på ett teoretiskt och filosofiskt plan presenterar utvalda delar av den socialkonstruktionistiska teoribilden utifrån olika infallsvinklar.

2.1 Vetenskapsfilosofisk position

Vi är i denna studie inte ute efter att redovisa absoluta sanningar om hur verkligheten är beskaffad. Vårt mål med studien är att synliggöra hur diskursen våld i nära relationer beskrivs. Denna studie har på så vis en socialkonstruktionistisk vetenskapsfilosofisk position vilket innebär att metoder, teorier och forskningsfrågor används med ambitionen att synliggöra sociala konstruktioner inom forskningsområdet (Sohlberg & Sohlberg, 2013:267–275).

Payne (2008:239–240) beskriver att teorin om sociala konstruktioner består av två delar. Den första delen är den socialkonstruktionistiska inriktningen som bygger på att människor framställer, förklarar och redogör för världen omkring dem som en del av utbytet mellan människor i deras sociala, kulturella och historiska sammanhang. Denna inriktning fokuserar på gemensamma sociala konstruktioner av verkligheten. Den andra delen är en socialkonstruktivistisk inriktning som fokuserar på individuella konstruktioner av verkligheten. Det är dock inte alla forskare som gör en åtskillnad mellan socialkonstruktivism och socialkonstruktionism, de båda riktningarna kan alltså slås samman och används som en (*ibid.*). Vi väljer att göra så och kommer därför använda benämningen socialkonstruktionism härnäst.

Socialkonstruktionism är en teoretisk inriktning som uppmanar människan att anlägga ett kritiskt förhållningssätt till de uppfattningar om världen som hon betraktar som självklara (Burr, 1995:2-3). Teorins fokus ligger bland annat på att belysa hur de kategoriseringar av omvärlden som vi i vårt dagliga liv ägnar oss åt skall betraktas som personliga konstruktioner och inte som absoluta sanningar. Antalet tänkbara sociala konstruktioner är väldigt många och varje konstruktion inbjuder till olika typer av handlingar, respons och aktivitet (Burr, 1995:5). Burr (1995:6) skriver vidare att kunskapssynen inom socialkonstruktionismen består i att kunskap utvinns genom varje människas personliga perspektiv och därför är väldigt skiftande till sin natur. En enda sann kunskap, som upptäcks genom observationer av världen och uppfattningar av verkligheten, är inte möjlig med ett socialkonstruktionistiskt perspektiv.

Winther Jörgensen och Philips (2000) menar att Burrs fyra utgångspunkter, som den senare författaren lyfter fram i sin sammanfattning av socialkonstruktionismen, kan användas till att knyta samman det stora och spretiga fält som den socialkonstruktionistiska teorin består av. Dessa utgångspunkter utgör även grunden för majoriteten av diskursanalytiska angreppssätt (Winther Jörgensen &

Philips, 2000:11). Den första av de fyra utgångspunkterna är en kritisk inställning till självklar kunskap och innebär att kunskapen om världen inte ska uppfattas som en objektiv sanning utan som en följd av att vi kategoriserar världen på ett visst sätt. Därefter tar författarna upp en utgångspunkt om historisk och kulturell originalitet som understryker att människan är en kulturell och historisk varelse och att detta präglar hennes kunskap om världen. Den tredje utgångspunkten innefattar sambandet mellan sociala processer och kunskap. Utgångspunkten beskriver hur människans sätt att uppfatta världen har sitt ursprung i sociala processer. Genom social interaktion utvinns vi kunskap, såväl när vi skapar gemensamma sanningar som när vi är oense om vad som är falskt och sant. Den fjärde och sista punkten handlar om att mellan kunskap och social handling finns ett starkt samband. Författarna poängterar att i en bestämd världsbild kategoriseras vissa handlingar som accepterade och naturliga medan andra handlingar betraktas som otänkbara. Den sociala konstruktionen av vad som kan anses vara sant och vad kunskap är får konkreta sociala konsekvenser (Winther Jørgensen & Philips, 2000:11–12).

2.2 Reflektion kring socialkonstruktionism

Socialkonstruktionismen är av kritiker klassad som vetenskapligt oanvändbar på grund av att den inte kan påvisa vad som är sanning, varje framställning är endast en tolkning av sanningen bland andra möjliga tolkningar (Winther Jørgensen & Philips, 2000:149). Vidare finns även kritik som handlar om att socialkonstruktionismen är politiskt oanvändbar då den inte kan presentera vad som är dåligt och vad som är bra (ibid.). En framställning av denna typ är endast ett uttryck för forskarens egna åsikter. Vi anser dock att denna kritik är huvudsakligen relevant för kvantitativa studier. Socialkonstruktionismens styrka som teori är att belysa kategoriseringar och sociala konstruktioner (Sohlberg & Sohlberg, 2013:267–275). Vi tycker därför att en socialkonstruktionistisk vetenskapsfilosofisk position är passande i vår kvalitativa studie eftersom vår ambition är att söka efter tolkningar och framställningar i tidskriften *Socionomen*.

2.3 Sammanfattning av kapitel 2

I detta kapitel presenterades uppsatsens vetenskapsfilosofiska position i form av ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Utgångspunkten i detta teoretiska perspektiv är att absoluta sanningar om verkligheten inte existerar utan att allt är tolkningar, vilket uppmanar till ett kritiskt förhållningssätt till det som betraktas som självklart. Teorin bidrar till att belysa sociala konstruktioner och kategoriseringar som i sin tur får konkreta konsekvenser i praktiken. Mellan kunskap och sociala handlingar finns ett samband i form av att det som framställs som sann kunskap genererar handlingar och beteendemönster som blir socialt accepterade. Kapitlet avslutades med en kortare reflektion kring socialkonstruktionismen som teori där både förtjänster och brister lyftes fram.

3. Tidigare forskning

Vi kommer nu att redogöra för ett urval av tidigare forskning som presenterar bilden av kunskapsläget inom ämnet våld i nära relationer. Vi börjar med att presentera Steens (2003) avhandling som handlar om den mångfacetterade diskursen våld i nära relationer, ett forskningsbidrag som vi ser som centralt och betydelsefullt för vår studie.

3.1 Forskning om diskursen våld i nära relationer

Den svenska forskaren Anne-Lie Steen (2003:100) beskriver i sin avhandling svårigheten med att ringa in befintlig kunskap om mäns våld mot kvinnor, då diskursen inte består av en enhetlig kunskapsbild utan snarare av kunskap uppdelad inom flera delar såsom bemötande av våldsoffer och förövare, praktiskt socialt arbete, metodlitteratur och information till allmänheten. Vid en första anblick är det lätt att få uppfattningen av att en och samma förståelse överskuggar andra politiskt, akademiskt och medialt sett men enligt Steen (2003) är det inte så enkelt. Flera motsatta uppfattningar råder om hur detta problem ser ut och vilka tänkbara lösningar som finns. Våld mot kvinnor är ett problem i samhället som påverkas av hur det konstrueras inom olika arenor. De olika konstruktionerna omfattar hur problemet ser ut, vilka konsekvenser som kan uppstå som en följd av problemet och vilka de tänkbara lösningarna är. Hur problemet definieras får betydelse för de professionella yrkesutövare som i sitt arbete ska hantera problemet. Samtidigt pågår processer i de olika samhälleliga sammanhangen där våld i nära relationer beskrivs, som har inverkan på den allmänna opinionen, lagstiftningen och rättspraxis. Som ett exempel på en sådan konstruktion skriver Steen (2003:107–108) att den vedertagna bilden av kvinnan som våldsoffer är tämligen onyanserad och ensidig. Klinisk, vetenskaplig och praktisk erfarenhet och kunskap har tillsammans format den här bilden. Våld mot kvinnor är som begrepp innehållsrikt och brett men föreställningen om den våldsutsatta kvinnans upplevelser och behov och våldets konsekvenser är begränsade. Forskning visar på att kvinnors ilska och fysiska motstånd är exempel på reaktioner på våldshandlingar som inte uppmärksammas i teorier och modeller om våld mot kvinnor. Detta leder enligt Steen (2003) till att den våldsutsatta kvinnan får lov att underkasta sig beskrivningen av att vara ett passivt offer.

En internationell utblick på diskursen våld i nära relationer har vi hämtat från Margrit Brückner (2006) som är professor i sociologi vid ett universitet i Tyskland, och som intresserat sig för den samhälleliga och politiska utvecklingen av kunskap om våld i nära relationer. Brückner (2006:69–70) har studerat forskning utförd i Europa, Kanada och USA och beskriver hur 30 år av forskning kring våld mot kvinnor, i post-industriella samhällen i västvärlden, lett till en förståelse av att mekanismerna bakom våldet omfattar såväl strukturella som kulturella orsaker. En strukturell orsak till förekomsten av våld i nära relationer kan till exempel vara att samhället genomsyras av en struktur där det råder ojämlikhet mellan könen. De

kulturella orsakerna kan bestå av en kultur som legitimerar hierarkiska familjerelationer, där kvinnor underordnas män. Brückner (2006:72) skriver att det förekommer forskning som pekar på att något som är utmärkande för våld i nära relationer är att våldsutövaren utför sina handlingar utifrån sitt övertag som en strukturellt starkare medborgare. Våld i nära relationer återfinns i alla samhällsklasser och det är vanligt att den som utsätts för våld i en nära relation strävar efter att dölja detta för omvärlden så länge det är möjligt, i brist på andra alternativa sätt att hantera sin situation. Våld i nära relationer är ett mycket komplext ämne enligt Brückner (2006:73) och den komplexiteten skapar ett behov av att ringa in en slags teoretisk position där det individuella våldsutövandet och våldsutsattheten analyseras utifrån inflytandet av kulturella och strukturella faktorer, för att motverka våldet genom olika lokala och nationella insatser.

Nästa forskningsbidrag som vi vill presentera är den svenska forskaren Tina Mattsons (2011) studie som är gjord i Sverige och som beskriver hur komplext våld i nära relationer är. Studien baseras på åtta enskilda och fyra semistrukturerade gruppintervjuer med yrkesverksamma socionomer. Mattson (2011:33) vill med sin forskning belysa hur denna komplexitet kan skapa svårigheter och utmaningar i det praktiska sociala arbetet. Hon beskriver att våldet kan ta sig olika uttryck och definieras som fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt eller latent. Förutom detta breda spektrum av våldsformer återfinns också en form av våld som kan kallas motvåld, vilket är våld som riktar sig mot våldsutövaren, som en respons från den som är våldsutsatt. En könsneutral och bred definition av våld i nära relationer öppnar upp för tolkningen att våldsrelationen ser ut på flera olika sätt och kan omfatta våld från bägge parter. Socialarbetare inom verksamheter riktade mot män, kvinnor och barn med erfarenheter av våld i nära relationer, har en rad perspektiv på våldets orsaker att förhålla sig till. Mattson (2011:81) nämner individuella, strukturella och systemteoretiska perspektiv. Dessa olika perspektiv bidrar ytterligare till att göra bilden av våld i nära relationer mer komplex. Perspektiven hamnar lätt i konflikt med varandra och den eventuella vinsten i att använda de olika perspektiven samtidigt, går då förlorad. Författaren förklarar denna konflikt som en följd av att våld i nära relationer som socialt problem är sammanlänkat med frågor om kön och makt, frågor som kännetecknas av makthierarkier, tolkningsföreträden och olika förståelse. Avslutningsvis varnar Mattson (2011:82) för att yrkesverksamma socialarbetares ambition att balansera flera olika perspektiv på samma gång, kan medföra ett förhållningssätt som präglas av en relativism, som osynliggör våldet som kvinnor faktiskt blir utsatta för och/eller gör det svårt för socialarbetarna att förhålla sig till våldet. Mattsons forskningsbidrag pekar på ett ofta förekommande motstånd och en bristande vilja att uppmärksamma utsatta kvinnors situation. En omfattande och mångfacetterad förståelse av våld i nära relationer jämte en strävan efter att synliggöra och belysa alla parter som berörs av en våldsrelation kan komma att utgöra en del av detta motstånd även om det enligt författaren inte alls är önskvärt att så sker. Vi funderar över om de ovan nämnda resultaten i Mattsons forskning kan vara ett uttryck för en svårighet hos socialarbetare att förhålla sig till

positionerna våldsutövare och våldsutsatt. Kan det vara så att det blir problematiskt för de professionella socialarbetarna att kategorisera klienterna som våldsoffer och förövare i en situation där de två positionerna är svåra att peka ut eller de professionella funderar över om våldsutövaren är en renodlad förövare eller om denne också kan kategoriseras som ett offer? Vi tycker oss hos Mattson ana en oro för att en strävan efter en social praktik som innebär en omfattande förståelse av våld i nära relationer skulle kunna betyda att våldsutsatta kvinnor förlorar sin status och position som våldsoffer värda samhällets hjälp. Vi tycker att detta lyfter fram en viktig fråga om hur olika kategoriseringar påverkar varandra inom en diskurs och vilka följderna kan bli för det praktiska sociala arbetet. Vi finner att Mattsons (2011) forskning tillsammans med de presenterade studierna utförda av Steen (2003) och Brückner (2006) ger oss en uppfattning om hur stort, brett och förhållandevis snårigt landskapet kring våld i nära relationer faktiskt är.

3.2 Forskning ur ett genusperspektiv

En man kan, enligt den svenska filosofiedoktorn och folklivsforskaren Lissie Åström (1990), mer eller mindre följa ett mansideal och en manspraxis som han sedan för över till sin son (Åström, 1990:14). Ett exempel på ett sådant ideal är det auktoritära mansidealet som präglas av målmedvetenhet, prestation, självhävdelse samt ett försörjaransvar (ibid.). För att leva upp till detta ideal behöver mannen kraft och vilja att visa upp sig som duglig. Resultatet av ansträngningen består i medel att försörja sig själv och sin familj samt bekräftelse av den egna förmågan, och dessutom ett maktmässigt övertag över människorna som är beroende av honom för sin försörjning (ibid.). Vidare hör det enligt Åström till ett auktoritärt mansideal att bli familjens beslutsfattare och överhuvud, en position som i sig ger befogenhet att omvandla den egna viljan till lag för de andra familjemedlemmarna (Åström, 1990:14–15). Åström har i sin forskning använt sig av fältstudier i form av nio intervjuer och analys av tretton släktkedjor (Åström, 1990:17) och menar att detta mansideal och praxis som hör det till är att betrakta som ett socialt arv.

Efter att vi ovan kortfattat beskrivit en tolkning av ett mansideal kommer vi nu att lyfta fram en beskrivning av hur ett kvinnoideal kan se ut. Heléne Thomsson (2002) är en svensk filosofiedoktor i psykologi som är specialiserad på psykologiska aspekter av könstillhörighets- och jämställdhetsproblematik. Thomsson intresserar sig för kvinnlighet som ett samhällsfenomen och skriver att kvinnor förstärker specifika personlighetsdrag, beteenden och utseenden som gör dem mer kvinnliga (Thomsson, 2002:23–25). Runt omkring kvinnor idag finns en mängd beteendemönster, uttryckssätt och saker som verkar könsskapande, och som därför är till hjälp när kvinnor vill förstärka sin kvinnlighet. Författaren nämner till exempel smink, kjolar, damtidningar samt egenskaper som sårbarhet och mjukhet. En viktig poäng är att detta är hjälpmedel för samtliga människor som vill bli uppfattade som kvinnliga - oavsett vilket biologiskt kön de har. Kvinnonormen förändras från tid till tid och kan se olika ut i olika kulturella kontexter. Kvinnligheten kan alltså ta sig olika uttryck i olika tider och medföra varierande

krav på utseende, levnadssätt och bejakande av oskrivna sociala regler. Enligt Thomsson är kvinnlighet dock alltid sammanlänkad med en identitet och en samhällsposition som objekt, till skillnad från manlighet som förknippas med en identitet och samhällsposition som subjekt.

Vi har även valt att använda oss av teorin om protestmaskulinitet eftersom vi funnit beskrivningar i empirin som vi anser lyfter fram maskulinitet på liknande sätt som denna teori gör. Protestmaskulinitet är ett av flera exempel på maskuliniteter presenterade av den australiensiska sociologen och mansforskaren Raewyn Connell (1995), baserat på ett konstruktionistiskt synsätt på maskulinitet som något socialt konstruerat. Protestmaskulinitet uppstår ur en känsla av vanmakt som dessa män enligt Connell bär med sig från sin barndomstid. Connell menar att dessa män är individer som växt upp under fattiga förhållanden och att fattigdomen har varit roten till den tidiga känslan av vanmakt (Connell, 1995:121–126). Konsekvensen av detta blir att dessa män har ett mycket större krav på makt än andra män. Denna typ av maskulinitet manifesterar könsskillnader via sexualitet och våld. Våld klassas som acceptabelt när det är befogat, och det är inte ett okontrollerat våld utan ett hanterat och socialt definierat våld (ibid.). Connell beskriver sexualiteten hos dessa män som tvångsheterosexuell på grund av att det starka sociala och kulturella trycket hos dessa män driver dem till att vara överdrivet heterosexuella, vilket bidrar till att homosexualitet ses som något väldigt problematiskt (ibid.).

Slutligen vill vi lyfta fram en internationell studie av Agustin Echebarria Echabe (2010), en spansk professor i socialpsykologi. Studiens syfte är att utmana antagandet om att kvinnlighet präglas av samhällighet och uttrycksfullhet samt att manlighet baseras på instrumentalitet och statlighet (Echebarria Echabe, 2010:30). Vidare är studiens syfte även att försöka bevisa att manlighet och kvinnlighet är sociala identiteter medan instrumentalitet och samhällighet är kopplat till yrkesidentitet och alltså inte kön (ibid.). I sin studie har Echebarria Echabe använt sig av totalt 721 informanter i Spanien som svarat på olika former av frågeformulär (Echebarria Echabe, 2010:32,34,37). Några av de resultat som Echebarria Echabe kommit fram till i sin studie är antagandet om att alla samhällen är system för gruppbaserad hierarki och att genus är ett av de grundläggande kriterierna för inrättandet av denna hierarki (Echebarria Echabe, 2010:39). Män placeras på toppen av hierarkin i de flesta länder och har oproportionerlig social, politisk och ekonomisk makt i förhållande till kvinnor som är placerade på botten av denna hierarki (ibid.). Orientering av social dominans är vanligare bland människor som är placerade i en dominerande ställning. Dessa människor visar tendenser på att kämpa för upprätthållandet av och ökandet av hierarkiska skillnader. Vidare visar människor i de lägre skikten av hierarkin med låg orientering av social dominans tendenser på att kämpa för att minska skillnader i hierarkin samt att förbättra andras välfärd. På senare tid har fler kvinnor tagit sig upp till toppen av hierarkin men trots detta inte anammat toppens orientering av social dominans. Echebarria Echabes studie visar på att kvinnor huvudsakligen har mer jämlika och liberala attityder oavsett var de befinner sig i hierarkin i förhållande till män. Echebarria

Echabe använder ett spanskt ordspråk för att förklara detta mönster; "Kvinnor har gått in på arbetsplatsen, men män har inte gått in i köket". Kvinnorna har alltså ändrat sina traditionella roller men männen har inte gjort detta (ibid.).

Vi anser att dessa teorier och forskningsbidrag från genusvetenskap är relevanta för vår studie då vår empiri kan kopplas till genus och kan bidra med intressanta perspektiv i vår analys.

3.3 Forskning om brottsoffer och gärningsmän

Vi kommer nu att presentera tidigare forskning om brottsoffer och gärningsmän. Brottsoffer är en subjektsposition som tilldelats personen som är våldsutsatt, och gärningsman är en subjektsposition som är tilldelad personen som utövar våld. De svenska sociologerna Berit Andersson och Magnus Lundberg (2001) intresserar sig för den brottsofferideologi som vuxit fram i det svenska samhället, en ideologi som uppstod på 1960-talet. Vi vill lyfta fram denna forskning då vi ser en diskussion om brottsoffer och gärningsmän inom kursen våld i nära relationer. Andersson och Lundberg (2001:77–79) berättar att rollfördelningen mellan förövare och brottsoffer ska vara klar och tydlig för att ett offerskap ska kunna bekräftas. Ett "rent" brottsoffer ska inte provocera, hota eller göra motstånd utan förbli passiv, kluvad och svag i relationen till förövaren. Att brottsoffret på ett eller annat vis är delaktigt och om det finns ett samband mellan brottsoffrets och gärningsmannens handlingar diskuteras inte. En kategorisering som offer kan medföra uppfattningar och attityder som inte alltid är till godo för den som avses, till exempel att personen som betraktas som ett brottsoffer på samma gång kan bli bemött med sympati som med en föreställning om att hon är passiv och svag.

Andersson och Lundberg (2001:82–83) beskriver hur åklagare, polismän och andra professionella aktörer i sitt yrkesutövande kan skapa antaganden som medför att en våldsutsatt kvinna bättre passar in i bilden av ett idealiskt offer även om hon inte uppfyller kriterierna för hur ett "rent" brottsoffer ska bete sig. En situation som kan ge upphov till sådana antaganden är enligt författarna till exempel då en kvinna inte aktivt medverkar till att åtala den våldsutövande mannen. Den sociala konstruktionen av ett "rent" brottsoffer medför då att kvinnans till synes irrationella beteende anses ha sin orsak i att hon är just en våldsutsatt kvinna, att hon blivit skrämmd av våldsutövaren eller påverkats på något annat sätt av denne. Dessa antaganden bidrar till att det framstår som mer angeläget att tillskriva kvinnan offerskap.

Föreställningar om ett "rent" brottsoffer medför också kollektiva uppfattningar om gärningsmannen (Andersson & Lundberg, 2001:84–85). Dessa uppfattningar består bland annat i att gärningsmannen/våldsutövaren beskrivs vara en till synes helt vanlig man. Under den socialt välanpassade ytan lurar dock en farlig person. Vidare beskrivs våldsutövarens våldshandlingar som kontrollerade och systematiska, mannen slår inte impulsivt eller av en händelse. När våldet beskrivs som att det

utövas på ett systematiskt och kalkylerande sätt framstår det som lättare att dölja och svårare att undkomma. Detta leder till att den våldsutsatta kvinnans offerskap förstärkts ytterligare. Bilden av den våldsutsatta kvinnan innefattar sammanfattningsvis en mängd olika föreställningar om hur den kvinna som utsätts för våld i en nära relation bör tänka, känna och vilka beslut hon bör fatta. Dessa föreställningar kan få stort inflytande på det praktiska hjälparbetet som riktas mot våldsutsatta kvinnor (Andersson & Lundberg, 2001:87).

3.4 Forskning om synen på våld i nära relationer

Våld i nära relationer är enligt de brittiska forskarna Julie Taylor, Caroline Bradbury-Jones, Thilo Kroll och Fiona Duncan (2013) ett världsomspännande folkhälsoproblem som det finns mycket litteratur och forskning om. Dock finns det väldigt lite information och forskning om hur professionella inom människobehandlande yrken ser på våld i nära relationer (Taylor et al, 2013:489). Med hjälp av semistrukturerade intervjuer med 29 människor i Skottland som är anställda inom vården eller nyligen varit anställda visade studieresultatet att vårdpersonal känner oro för misshandelsutredningar samt har svårt att ta upp frågan om misshandel med klienter. Forskningen belyser dock att våldsutsatta klienter faktiskt vill bli tillfrågade (Taylor et al, 2013:496). Samma forskning visar också på flera professionella som tror att våldsutsatta är delaktiga eller ansvariga på något sätt i sin egen utsatthet, medan våldsutsatta känner att deras egen handlingskraft i dessa situationer är fräntagen från dem (ibid.). Vi finner denna forskning intressant eftersom den visar på att våldsutsattas och professionellas synsätt och attityder till våld i nära relationer kan vara mycket olika, något som kan påverka och rent av förvärra våldsutsatta klienters situation. Vi är medvetna om att denna forskning berör professionella som arbetar inom hälso- sjukvård, men vi ser ändå forskningen som relevant för vår studie eftersom situationen där en klient uppsöker hjälp kan överföras till socialt arbete.

De australiensiska forskarna Michael Flood och Bob Pease (2009) har intresserat sig för ett närliggande forskningsområde, nämligen hur samhällets uppfattning kan ha en betydande roll när det kommer till våld som utövas mot kvinnor. Attityder och uppfattningar om våld mot kvinnor formas av en mängd olika faktorer på samtliga sociala plan i samhället (Flood & Pease, 2009:137). Kultur och genus ses som två faktorer som har kraftfull påverkan på människors uppfattningar och synsätt och de rör sig båda på mikro- och makronivå. Dessa nivåer inkluderar individuell socialisation, normer, förhållanden i länder och särskilda sammanhang, samt samhällsövergripande arbete inom media och juridik (ibid.). Vidare anser Flood och Pease att interventioner som syftar till attityd- och kulturförändring måste åtföljas av förändringar i strukturella relationer och social praxis om våld mot kvinnor ska kunna förhindras (ibid.). Vi ser en röd tråd här mellan den forskning som Flood och Pease (2009) presenterar och den studie som Taylor med flera (2013) beskriver i sin artikel. Bägge forskningsbidragen handlar om föreställningar och uppfattningar om våld i nära relationer och tillsammans belyser de dels ett större

samhälleligt perspektiv, dels ett mer begränsat men ändå betydelsefullt perspektiv, nämligen vård- och omsorgspersonalens. Vi finner dessa två artiklar intressanta för vår studie då de lyfter fram att föreställningar och uppfattningar om våld i nära relationer påverkar hur diskursen beskrivs, något som i sin tur kan påverka den sociala praktiken.

3.5 Forskning om våldsutsatta

Den brittiska forskaren Jaquelin Allen-Collinson (2009) beskriver hur våldsutsatta män, på grund av att våldsutsatthet är så pass starkt kodat som en kvinnlig erfarenhet, klassas som omanliga i dagens västerländska samhälle. En man som är ett våldsoffer blir bokstavligen talat "feminiserad". Stereotypa könskonstruktioner som dessa kan enligt författaren leda till att sjukvårdspersonal, socialarbetare eller juridisk personal bemöter våldsutsatta män med misstro, okänslighet, fientlighet och till och med förlöjligande (Allen-Collinson, 2009:35). Denna "feminisering" kan även leda till att den våldsutsatta mannen blir fördömande i sin egen identitetskonstruktion (ibid.). För att undvika detta kan den våldsutsatta mannen undvika att uttrycka sin rädsla, be om hjälp eller diskutera situationen med andra. I ett försök att behålla ansiktet kan de våldsutsatta männen försöka verka extra tåliga för fysisk smärta och förneka allvaret i sin partners aggressivitet och dess uppenbara manifestationer, speciellt inför andra män (Allen-Collinson, 2009:36). En annan brittisk forskare vid namn Christopher Barber intresserar sig även han för hur våldsutsatta män uppfattas och blir bemötta. Barber (2008:37) skriver att män som utsätts för våld i en nära relation ofta tvekar inför en kontakt med myndighetsföreträdare på grund av rädsla för att bli klassade som löjliga och svaga. Samhället betraktar män som utsätts för våld som mindre trovärdiga och förvägrar dem rollen som våldsoffer (ibid.). Barbers (2008) och Allen-Collinsons (2009) forskningsbidrag tror vi är relevanta för vår studie då de synliggör hur föreställningar om den våldsutsatta mannen präglas av att ett manligt våldsoffer blir betraktat som en mindre maskulin man om han blir utsatt för våld i en nära relation.

Vi vill också lyfta fram forskning som handlar om våldsutsatta kvinnor, för att fånga upp en bredare bild av forskningsfältet. Den kanadensiska forskaren Ami Rokach (2007) beskriver i sin undersökning gjord i Kanada att våldsutsatta kvinnor lider av dålig självkänsla, misstänksamhet och rädsla för intimitet. Detta är enligt författaren typiska kännetecken för individer som är utsatta för intimt partnervåld. Dessa kännetecken kan även vara orsaken till att den våldsutsatta kvinnan stannar kvar hos den våldsutövande mannen samt återvänder till honom efter ett uppbrott (Rokach, 2007:27). Resultatet av en studie genomförd i USA av de amerikanska forskarna Carla Lewis, Sascha Griffing, Melissa Chu, Tania Jospitre, Robert Sage, Lorraine Madry och Beny Primm (2006:350) visar på att utsatta kvinnors beteende kan variera mycket beroende på om våldet är psykiskt eller fysiskt. I de fall där det fysiska våldet överväger tenderar de utsatta kvinnorna att dra sig undan från det sociala livet, ägna mer tid åt önsketänkande och att förminska våldsutövarens skuld.

När våldet huvudsakligen är psykiskt visar de utsatta en benägenhet att engagera sig mer för att nå ut till andra och söka kontakt (ibid.). Rokach (2007) och Lewis med flera (2006) beskriver i sina respektive studier hur våldsutsatta kvinnor kan reagera på våld som utövas i en nära relation. Vi finner den här typen av forskning relevant för vår studie eftersom vi är intresserade av olika beskrivningar av den som är våldsutsatt. Vi funderar över vilken inverkan dessa beskrivningar kan tänkas ha på den sociala praktiken. Bidrag till forskningsfältet som liksom Rokach och Lewis med flera presenterar en bild av hur våldsutsatta kvinnor tänker, känner och betar sig bidrar kanske till att konstruera en onyanserad bild av våldsutsatta kvinnor? Vi ser Steens (2003) forskning som en motsats till Rokach (2007) och Lewis med fleras (2006) forskning, då Steen lyfter fram en mycket bredare och mer varierad beskrivning av våldsoffer. Vi upplever att Rokach beskriver ett typiskt våldsoffer och utelämnar beskrivningar om våldsoffrets ilska och motstånd, något som Steen lyfter fram. Vi tror att Steens typ av beskrivning öppnar upp för en bredare förståelse av våldsoffer i socialt arbete.

3.6 Forskning om våldsutövare

De amerikanska forskarna Catherine Simmons, Peter Lehmann och Shannon Collier-Tennison (2008:463) presenterar i sin artikel forskning om kvinnliga våldsutövare som arresteras och konfronteras med sina våldshandlingar. Studiens deltagare består av 77 våldsutövande kvinnor i USA som dömts till behandling. Författarna skriver att de arresterade kvinnorna går att dela in i två grupper: de som själva är utsatta för våld i sin relation och som utövar våld i självförsvar och de som inte själva är utsatta. De våldsutsatta kvinnorna som använt våld i självförsvar kan betraktas som våldsoffer, då deras våldsutövande är en respons, ett motstånd mot det våld de utsätts för av sin partner. De kvinnor som inte själva är våldsutsatta uppfattas som mer traditionella våldsutövare. Vi finner den här forskningen intressant och värdefull för vår studie då den belyser hur våldshandlingar inom nära relationer kan uppfattas som mer accepterade om de utförs inom en viss kontext. Vi tycker att Simmons med fleras (2008) studie väcker intressanta frågor som vi kan koppla till vår studie. Bland annat funderar vi över om de våldsutövande kvinnorna som beskrivs som traditionella våldsutövare blir betraktade som mindre kvinnliga än de våldsutövande kvinnorna som bär på egna erfarenheter av att vara utsatta för våld. Vi ställer oss frågan om den traditionella uppfattningen av en våldsutövare är förknippad med maskulinitet eller om män och kvinnor som utövar våld betraktas på samma sätt.

Den förra studien (Simmons et al, 2008) kan vi koppla till forskning om just män och kvinnor som utövar våld. Den amerikanska forskaren Jody Ross (2011:711) har studerat hur kvinnliga och manliga våldsutövare i USA förklarar och förhåller sig till våld i nära relationer. Studien synliggör hur våldsutövande kvinnor ser sitt behov av att försvara sig som en primär orsak till våldshandlingarna. Kvinnorna upplever att deras våldsutövande är situationsbundet. Männerna upplever hämnd och vedergällning som starkt bidragande faktorer till våldsutövandet och anser att våldet

kan härledas till självupplevd psykisk ohälsa, till exempel emotionell instabil personlighetsstörning (tidigare kallad borderline) och antisocialt beteende. Både manliga och kvinnliga våldsutövare ser svårigheter med kontroll över sina känslor som bakomliggande orsak till våldet mot sin partner. Verksamheter inom socialt arbete bygger enligt författaren ofta på en teori om att våldsutövare drivs till våldshandlingarna av en drift att kontrollera och känna makt över partnern, men deltagarna i Ross studie ser alltså andra orsaker. Detta pekar enligt författaren på ett behov av ytterligare forskning på området.

Hitintills har vi presenterat forskning som dels belyser våld i nära relationer som ett komplext och brett forskningsområde och dels går in mer på djupet och beskriver olika aktörer såsom våldsutsatta respektive våldsutövande män och kvinnor. Avslutningsvis vill vi lyfta fram ytterligare ett par studier som handlar om män som utövar våld. Studier visar att våldsutövande män förväntar sig att bli dömda och kritiserade av människor i deras umgängeskrets (Gottzén, 2013:88). De våldsutövande männen känner oro eftersom de anser att våldet går emot både egna och andras åsikter om att våld inte är ett korrekt manligt beteende. Utöver oron för att bli dömda och kritiserade upplever dessa män även en rädsla att umgängeskretsen kommer att ta avstånd från dem samt koppla samman denna moraliskt oacceptabla handling med deras personlighet (ibid.). Den svenska forskaren Lucas Gottzéns (2013) studie gjord i Sverige bidrar med ett betydelsefullt perspektiv då den forskningen handlar om samhällets fördömande av de våldsutövande männen handlingar och vilka konsekvenserna kan bli för de enskilda männen. Ännu ett perspektiv presenteras av den amerikanska forskaren Samuel Aymer (2008) som anser att män som är involverade i partnervåld bör genomgå terapeutisk hjälp som även inkluderar sociopolitiska frågor och psykodynamiska faktorer (Aymer, 2008:330). En tidig exponering för våld eller att tidigt bli föremål för våld hindrar mäns utveckling och leder till konstruktionen av ett dysfunktionellt sätt att hantera situationer, sig själva och att fungera med andra. Förekomsten av sociala, familjära, miljömässiga och kulturella variabler under barndomen formar dessa mäns berättelser i olika grader som leder till smärta och oro, inte bara för dem själva utan även för de som älskar dem (ibid.). Vi tänker oss att Aymers (2008) forskning är relevant för vår studie då den belyser faktorer som kan bidra till att män som blir utsatta för våld som unga, antingen som vittnen eller genom våldshandlingar mot deras egen person, kan utveckla ett våldsamt beteendemönster som vuxna.

3.7 Sammanfattning av kapitel 3

I detta kapitel har både nationell och internationell forskning om våld i nära relationer presenterats inom sex till varandra angränsande forskningsområden. Forskning om diskursen våld i nära relationer på en övergripande nivå belyser hur mångfacetterad och komplext ämnet är. Våld i nära relationer beskrivs som ett samhällsproblem som påverkas av att det konstrueras på olika sätt i olika kontexter.

Forskningsbidragen om genusvetenskap lyfter fram exempel på olika idealiserade bilder av kvinnor och män som kan vara sammanlänkade till samhälle, position och identitet. Den utvalda forskningen om brottsoffer och gärningsmän presenterar olika tolkningar av den som utövar våld och den som är våldsutsatt samt relationen dem emellan. De olika framställningarna leder till att gärningsmannen och brottsoffret tillskrivs olika subjektpositioner som skapar konsekvenser för hur individerna blir bemötta. De forskningsartiklar som berör synen på våld i nära relationer beskriver hur omgivningens uppfattningar av våld i nära relationer påverkar hur diskursen beskrivs. Mot slutet av kapitlet presenterades forskning om den våldsutsatta och våldsutövaren som visar på ett samband mellan könstillhörighet och förväntad position i en våldsam relation. Vi har under vår sökning efter vetenskapligt material även läst forskning om anhöriga till våldsutsatta och deras upplevelser, socionomstudenters attityder om våld i nära relationer samt socialarbetares föreställningar om våld i nära relationer. Dock har vi valt att inte presentera dessa forskningsbidrag eftersom vi kommit fram till att de tillhör sidospår till vårt huvudsakliga ämne.

4. Metodologi

Vi kommer i detta kapitel presentera och motivera såväl vårt urval som vår analysmetod. Vi börjar med att gå igenom innebörden av diskurs som begrepp, diskursanalys, kategorier och subjektpositioner samt urval och går sedan vidare med att beskriva studiens datainsamling och genomförande. Därefter redovisar vi analysmetoden så som vi valt att förhålla oss till den och använda den. Därpå följer ett avsnitt om studiens tillförlitlighet. Vi går sedan vidare med en reflektion om etik och vår roll som forskare. Vi avslutar kapitlet med en beskrivning av hur vi delat upp arbetet mellan oss samt hur vi gått till väga för att finna litteratur och forskning.

4.1 Innebörden av diskurs som begrepp

En diskurs uttrycks genom skriven text, tal eller annan form av representation och syftar till att konstruera de fenomen som ryms i vår begrepps värld. Olika diskurser konstruerar fenomen och företeelser på olika sätt och beskrivningarna varierar mellan diskurserna. Samtliga diskurser hävdar att just deras beskrivning är den sanna (Burr, 1995:65). Författarna Winther Jörgensen & Philips (2000:7) delar denna uppfattning när de skriver att språk är strukturerat i olika mönster som människors utsagor följer när de agerar inom olika sociala domäner, exempelvis politisk diskurs eller medicinsk diskurs. Diskurs är därmed ett bestämt sätt att tala om och förstå delar av världen. Bergström och Boréus (2012:355–357) beskriver hur diskurs som begrepp kan ha olika innebörd och i en grov uppdelning kategoriseras som vid eller snäv. En snäv innebörd av termen diskurs kan förekomma i språkvetenskapliga sammanhang där diskurs ges betydelsen ett sammanhängande stycke språk i talad eller skriven form. En något utvidgad innebörd av diskursbegreppet innebär att det präglas av en rörelse mot social praktik. Diskurser kommer med det här perspektivet att innebära praktiker för hur människor kommunicerar med varandra genom till exempel skriven text, tal eller bilder. I en utpräglad definition är inte längre diskursen reducerad till en särskild del av ett socialt system. Den vida innebörden av begreppet innebär istället att diskurser bredvid sociala och diskursiva praktiker omfattar praktiskt taget alla sociala fenomen. Med den här utgångspunkten sker allt meningsskapande diskursivt.

4.2 Diskursanalys

Vi lyfter här fram diskursanalys på en teoretisk nivå utifrån fem föreställningar presenterade av Bergström och Boréus (2012). Precis som socialkonstruktionismen är även diskursanalysen mångfasetterad och innehåller flera olika inriktningar (Bergström & Boréus, 2012:358). Det som dessa inriktningar dock har gemensamt är fem föreställningar, som vi tänker förhålla oss till på ett teoretiskt plan i denna studie. *Den första* föreställningen är starkt bunden till socialkonstruktionismen och går ut på att språket aldrig kan vara endast ett neutralt verktyg för kommunikation (Bergström & Boréus, 2012:378). Detta bygger på den strukturalistiska och

poststrukturalistiska språkfilosofin som går ut på att vi endast får tillträde till verkligheten genom språket (Winther Jørgensen & Philips, 2000:15). Vi skapar med hjälp av språket representationer av verkligheten, dessa är dock inte korrekta avspeglningar av verkligheten utan endast tolkningar som i sin tur ändå påverkar och skapar verkligheten. Den materiella och fysiska världen har i sig själv ingen mening utan får sin mening tack vare språket (ibid.). *Den andra* föreställningen går ut på att det inte görs någon åtskillnad mellan det som sägs och det som görs, man tittar som forskare på såväl tal som text samt sociala handlingar (Bergström & Boréus, 2012:379f). *Den tredje* föreställningen handlar om identitetskonstruktion och går ut på att diskurser påverkar och återskapar identiteter. Individens identitet är alltid föränderlig och utformas genom sammansmältningen av den egna självbilden och omgivningens bild av individen (Bergström & Boréus, 2012:380). *Den fjärde* föreställningen går ut på att diskurs ses som en evig strid om att skapa mening, vem som äger rätten att tala och vad man får tala om. Denna strid är en konsekvens av den ovan nämnda föreställningen om att språket skapar uppfattningen att kunskap är antingen en tolkning eller en konstruktion. På så vis leder denna syn på kunskap till striden om att få etablera sin tolkning som den rätta (Bergström & Boréus, 2012:381). Slutligen går diskursanalysens *femte* föreställning ut på att diskursen skapar tvingande normer. Det är ur ett diskursanalytiskt perspektiv dessa tvingande normer som fokus ska ligga på, istället för att handla om aktörer och bakomliggande motiv som kan förklara aktörernas handlingar (Bergström & Boréus, 2012:381).

4.3 Kategorier och subjekspositioner

Vi kommer att undersöka hur tidskriftsartiklar i Socionomen framställer våld i nära relationer samt vilka kategorier av människor som beskrivs och på vilket sätt de framställs. Det socialkonstruktionistiska perspektivet fokuserar mycket på hur människor kategoriserar subjekt och objekt i sin värld. Detta är en viktig aspekt inom socialkonstruktionism eftersom grundtröken i detta perspektiv går ut på att människors kategoriseringar påverkar deras beteende (Loseke, 2005:15). Den mening människor ger åt subjekt och objekt i sin omgivning utifrån sina kategoriseringar blir avgörande för hur de reagerar gentemot dessa (ibid.). Utifrån denna övertygelse fokuserar det socialkonstruktionistiska perspektivet på att exempelvis undersöka hur människor kategoriserar en människa som fattig eller rik och lyfter frågor såsom hur många som måste klassas som fattiga och hur fattiga de bör vara innan samhället ser fattigdom som ett problem (ibid.).

En subjeksposition kan förklaras som det handlingsutrymme människor i olika kategorier ges (Boréus, 2011:139). Subjekspositioner är även inringade av språkliga och andra sociala tillämpningar som skapar föreställningar om och förväntningar på människor (ibid.). Vidare kan subjekspositioner av olika slag påverka varandra (ibid.). Diskurser delar in människor i olika kategorier som till exempel äldre personer, kriminella eller arbetare. Kategoriseringen sker vare sig människorna det handlar om önskar det eller ej. Det går inte att helt undvika de subjekspositioner

som diskursen förser oss med, men det är möjligt att antingen acceptera dem eller kämpa emot dem. Den människa som accepterar eller är oförmögen att motsätta sig en särskild subjeksposition kommer att vara låst till den positionens rättigheter, skyldigheter och inflytande som formuleras av diskursen (Burr, 1995:111).

4.4 Urval

Vi fokuserar i denna studie på artiklar som berör våld i parrelationer med eller utan barn. Vi har beslutat att begränsa oss till tidskriftsnummer publicerade mellan 1997 - 2013. Propositionen (1997/98:55) om Kvinnofrid lades fram av regeringen 1997 och antogs i början av 1998 av riksdagen. Vi ser den händelsen som central och betydelsefull för samhällets uppfattning om våld i nära relationer. Steen (2003:30) beskriver att propositionen om Kvinnofrid är ett betydelsefullt politiskt dokument där våldet framställs med andra kännetecken än övrig våldsbrottslighet. I propositionen understryks vikten av att utveckla insatser för att hjälpa, stödja och skydda brottsoffer och straffa våldsutövare samt förbättra kunskapen om våldets bakomliggande mekanismer (ibid.). Vi har valt att ha 1997 som den tidsmässiga startpunkten för vår studie eftersom vi tror att propositionen kan ha påverkat diskursen redan detta år trots att den inte antogs förrän året därpå.

Boréus (2011:158–159) skriver att den forskare som avser att genomföra en diskursanalys bör välja ut texter som genom att spegla den aktuella diskursen, fungerar som manifestationer av den. Dessa manifestationer kan rankas som mer eller mindre representativa för diskursen, beroende på bland annat i vilken utsträckning texterna beskriver kollektiva föreställningar, vilket är att föredra i diskursanalytiska sammanhang. Detta är något vi tagit fasta på i vårt val av texter, då vi valt att undersöka tidskriften Socionomen för att den riktar sig till yrkesverksamma, forskande och blivande socionomer samt kulturarbetare, journalister och privatpersoner (Socionomen.nu). Tidskriftens artiklar skrivs av yrkesverksamma socionomer och handlar om ämnen kopplade till socialt arbete i både praktik och teori med 10 500 upplagor (ibid.). För att jämföra med andra svenska tidskrifter som berör socialt arbete finns SocialPolitik med 8 900 upplagor (tidningskungen.se) samt Socialvetenskaplig tidskrift med cirka 750 upplagor (mailkontakt medlemsregistret, Arne Tärnblom, 140508). Detta gör Socionomen till en av Sveriges mest tryckta tidskrifter inom socialt arbete. Utifrån detta ser vi denna tidskrift som en relevant källa att hämta data från för att undersöka hur det talas om våld i nära relationer inom professionen, då tidskriftsartiklarna som texter betraktade kan utgöra starka manifestationer av detta ämne.

4.5 Analysmetod

Vi har i denna studie valt att använda en kombination av de diskursanalyser som Boréus (2011) beskriver som diskursanalys ett och två. Dessa typer av diskursanalys går ut på att analysera vad som anses vara underförstått i texten, samt att analysera kategoriseringar för att kartlägga subjekspositioner (Boréus, 2011:138–139). Genom att granska och reflektera över textens påståenden och uttalanden kan man

som forskare på ett systematiskt sätt synliggöra det underförstådda och utsagda i texten, som också är en stor del av det man är ute efter i diskursanalys (ibid.). Vår ambition är, att utifrån Boréus (2011) beskrivning av diskursanalys ett, studera och reflektera över vad som framställs för att på så vis försöka att synliggöra det som är underförstått i textmaterialet.

Diskursanalys två går ut på att man som forskare analyserar textens kategorisering av människor för att på så vis hitta subjektpositioner. Subjektpositioner kan förklaras som de handlingsutrymmen som människor ges utifrån hur de är kategoriserade (ibid.). Vi är intresserade av att synliggöra de subjekt med tillhörande subjektpositioner som återfinns i vårt material och har därför formulerat tre analysfrågor som vi har för avsikt att använda. Boréus (2011:134) beskriver på ett sammanfattande vis analysfrågornas funktion när hon skriver att analysfrågor riktas direkt till texten och på så vis guidar forskaren genom analysen.

Sammanfattningsvis tycker vi att de bägge diskursanalystyperna som vi nämnt är användbara i vår studie, eftersom studiens syfte är att synliggöra hur tidskriften Socionomen framställer diskursen våld i nära relationer, och kategoriserar människorna som återfinns i beskrivningarna. Dock kan det enligt vår mening finnas en risk för att vår tolkning av det som är underförstått i textmaterialet kommer för långt ifrån själv kontexten i artikeln eller att vår tolkning blir färgad av våra personliga åsikter. Detta skulle kunna ses som en svaghet hos analysmetoden.

4.6 Datainsamling och genomförande

Vi påbörjade vår datainsamling genom att söka igenom de nummer av tidskriften Socionomen, utgivna mellan 1997 till 2013, som vi fann i det öppna arkivet på Linköpings universitetets Humanistisk-samhällsvetenskapliga bibliotek. Den första inledande läsningen syftade endast till att hitta datamaterial i form av artiklar som på något sätt handlade om våld i nära relationer. Totalt uppgick vårt datamaterial till 42 artiklar om våld i nära relationer, se bilaga 1. Artiklarna handlade om den sociala praktiken och de forskare, praktiker och klienter i form av våldsutsatta, våldsförövare och vittnen till våld som ryms däruti. Ytterligare aktörer såsom terapeuter, poliser och samhällsdebattörer kom också till tals. Vi började vår analys genom att formulera följande analysfrågor som vi utgick från under läsningen av materialet:

1. Vilka kategorier av människor handlar texterna om?
2. Hur framställs människorna?
3. Vem får komma till tals?

Inspiration till studiens analysfrågor hämtade vi från Boréus (2011:145) som anser att analysfrågor kan vara utformade för att användas nära texten eller vara mer komplexa och fodra att forskaren bryter ned dem under arbetet med texten. Särskilt viktigt för en textanalys som har fokus på samhälleliga fenomen är förekomsten av frågor som handlar om hur texten kan sättas i relation till en diskurs, till ett

förhållande utanför själva texten. Vi valde att formulera analysfrågor som hade en betoning på att undersöka kategorisering och subjektspostionering då det var dessa frågor som intresserade oss mest. Utifrån Boréus (2011) åsikter om lämpliga frågor för samhällsvetenskaplig textanalys, såg vi att våra analysfrågor var relevanta och lämpliga för att användas i en studie om den diskurs vi var intresserade av.

Vi tog kopior på tidskriftsartiklarna och rangordnade dem i kronologisk ordning. Vi kunde efter ännu en genomläsning med hjälp av den första analysfrågan (vilka kategorier av människor handlar texterna om?) urskilja fyra diskurser. Dessa diskurser handlade om våldsutövaren, den som utsätts för våld, den som bevittnar våld som anhörig och samhällets representanter. Varje diskurs blev tilldelad en egen färg. Utsagorna i artiklarna som vi kopplade till en specifik diskurs blev understruken med den diskursens färg. Fler än en diskurs kunde återfinnas i en och samma artikel varpå ett antal artiklar kom att innehålla flera färger. De markerade styckena i texterna präglades av ett för diskursen kärnfullt och relevant innehåll i form av beskrivningar av positioner.

All markerad text som vi ansåg betydelsefull för studien kategoriserades som enskilda utsagor i ett gemensamt googledokument som vi båda hade tillgång till. Därefter fortsatte vi analysen av utsagorna med hjälp av vår andra analysfråga (hur framställs människorna?) genom att färglägga ord som vi klassade som beskrivningar av människor. Dessa beskrivningar blev sedan kategoriserade som subjektspostionering i diskurserna de hörde till. Återigen vill vi lyfta fram Boréus (2011:146–147) som i en översiktlig tabell redogör för olika former av analystraditioner, olika metoder för att närma sig texten som ska analyseras och vilken koppling till förhållanden utanför texten de olika utgångspunkterna innebär. Författaren beskriver hur den som analyserar en text på jakt efter subjekt och positioner, kan ställa frågor till texten som kan kasta ljus över vilka uttryck och substantiv som används för att benämna olika kategorier av människor. Vidare kan forskaren enligt Boréus (2011) fokusera på de adjektiv och specifika egenskaper som används för att beskriva människor i texten och även ta med i beräkningen hur relationerna mellan människor i de olika grupperna ser ut.

Boréus (2011) tabell blev en fast punkt att återkomma till när vi genomförde datainsamlingen och analyserade materialet. Utifrån tabellen valde vi att ha fokus på vilka egenskaper, adjektiv samt substantiv som vi fann att subjekten och positionerna i vårt material var behäftade med. Som en förtydligande beskrivning av det här tillvägagångssättet vill vi lyfta fram några exempel på beskrivningar av subjektspostionering inom diskursen om våldsutövaren. Vi utgick från subjektet våldsutövare och började analysera materialet utifrån vilka subjektspostionering som vi såg i materialet. Vi hittade bland annat dessa: stackare, en dålig man, hjälpsökande och misshandlaren. Därefter läste vi materialet igen med avsikt att kartlägga vilka egenskaper, handlingar och adjektiv som beskrev subjektet. Resultatet av den genomläsningen blev bland annat: vara ilsken, kränka, känna sig underlägsen och befria sig från ansvar. Vi har sammanställt samtliga diskursers

subjektspositioner, och de egenskaper med mera som diskursernas subjekt förknippas med, se bilaga 2. Slutligen tog vi med hjälp av den tredje analysfrågan (vem får komma till tals?) reda på vem som fick komma till tals i diskurserna. Med allt detta material samlat kunde vi se vilka kategorier av människor texterna beskrev och hur de framställdes, vilket är en central del av studiens syfte. Vi beskrev och analyserade i resultatredovisningen de diskurser som vi funnit relevanta för vår studie i materialet, dessa är diskursen om: skuld och skam, genus, det "rena" offret och dess motsats och föräldraskap.

4.7 Tillförlitlighet

En förutsättning för hög tillförlitlighet är noggrannhet i studiens alla processer och redovisningar (Bergström & Boréus, 2012:42). God tillförlitlighet förutsätter precis som god validitet att studien utmärks av genomskinlighet och välgrundad argumentation. Läsaren ska tydligt kunna se hela studiens resa och själv kunna rekonstruera den (Bergström & Boréus, 2012:43). Källhantering är en särskilt viktig aspekt för god tillförlitlighet i arbete med dokument och texter. Här är det av stor betydelse att forskaren är källkritisk till de dokument och källor han eller hon väljer att använda (ibid.). Dessutom bör forskaren göra en noggrann bedömning av om texten som används som en källa i studien är representativ för något annat än sig själv (Bergström & Boréus, 2012:44). För att öka vår studies reliabilitet har vi därför sett till att huvudsakligen hålla oss till förstahandskällor som dessutom är välkända i det forskningsfält vi rör oss i. Eftersom kvalitativ forskning inte direkt mäter värden på samma sätt som kvantitativ forskning gör uppstår ibland diskussion om det över huvud taget är relevant att i kvalitativ forskning diskutera tillförlitlighet. Denna diskussion stärks när det kommer till konstruktionistisk forskning på grund av att forskarens begrepp i dessa fall har sitt ursprung i forskningsproblemet, vilket leder till att samma krav inte kan ställas på intersubjektivitet (Bergström & Boréus, 2012:259). Vi väljer dock att nämna denna diskussion i vårt arbete eftersom detta begrepp ändå kan vara av vikt att ta med i en kvalitativ studie.

4.8 Reflektion om etik och forskarrollen

Det kan vara svårt att undersöka diskurser om man som forskare har starka åsikter om och på något vis har en personlig koppling till diskursen (Winther Jörgensen & Philips, 2000:28). För att minska risken att de egna uppfattningarna och åsikterna påverkar analysen bör forskaren därför så gott han eller hon kan sätta sig själv och sina kunskaper inom parentes (ibid.).

Vi har båda personliga kopplingar till och självklart egna uppfattningar och åsikter om diskursen våld i nära relationer. De personliga kopplingarna är dels arbete på kvinnojour och dels egna erfarenheter som närstående till våldsutsatt. För att vår studie inte ska bli påverkad har vi genom hela studiens gång ansträngt oss för att hålla oss neutrala och sätta oss själva och våra kunskaper om ämnet inom parentes. Dock hamnar forskaren alltid i någon position i förhållande till undersökningsområdet som i sin tur avgör vad forskaren ser och redogör som

resultat, ett dilemma som kallas reflexivitetens problematik (Winther Jørgensen & Philips, 2000:29). Forskaren kan aldrig ses som "endast en fluga på väggen" som lyfter fram verkligheten som den är i en studie, utan denna verklighet är alltid på något sätt påverkad av forskaren själv (Winther Jørgensen & Philips, 2000:148). På så vis är även den framställning vi själva skapar i denna uppsats i sig också en tolkning, vår tolkning. Vi är medvetna om att vår tolkning av verkligheten också bygger på ett urval och ett presenterande av diskurser som vi själva funnit och valt att lyfta fram, precis som vi även valt bort vissa delar.

Att följa de forskningsetiska principerna inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning som är publicerade på Vetenskapsrådets hemsida är även av mycket stor betydelse i ett självständigt arbete som detta. Vetenskapsrådet lyfter fram vikten av att ta med individskyddskravet som en självklar utgångspunkt i forskningsetiska överväganden (Vetenskapsrådets hemsida, Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning). Detta krav delas upp i fyra huvudkrav som kallas informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav (ibid.). Dock är dessa riktlinjer anpassade för studier som använder sig av människor som informanter, vilket vi i denna studie inte gör. Vi kan endast utgå från att tidskriften som vi valt för vår studie själv ansvarar för att följa individskyddskravet för att på så vis skydda de individer som antingen skriver artiklarna eller intervjuas i det material vi analyserar.

4.9 Uppdelning av arbetet

Vi har från början till slut i detta arbete delat uppgifterna jämställt mellan oss. Vi har skrivit ungefär varannan rubrik var och därefter analyserat och eventuellt rättat till varandras texter. Vi har huvudsakligen arbetat sida vid sida vid varsin dator samtidigt i ett gemensamt googledokument där vi kunnat se vad båda skriver. De få gånger som vi har arbetat på olika håll har vi gjort detta i det gemensamma googledokumentet. När det kommer till inläsning av material, forskning och litteratur har vi antingen turats om att läsa samma texter eller delat upp läsningen mellan oss för att sedan sammanfatta textens innehåll till den andra parten. Vi har under hela arbetets gång försökt arbeta nära in på varandras delar, istället för att dela upp specifika ämnen mellan oss, för att undvika att den ena är mer insatt i en del av arbetet än den andra. Vår plan har hela tiden varit att båda ska vara lika insatta i alla delar av arbetet.

4.10 Sökning efter forskning och litteratur

Silverman (2013:344) poängterar att en uppsatsskrivande student har flera möjliga vägar att gå när det kommer till att söka litteratur till sitt teorikapitel. Som exempel nämner han att söka litteratur på Internet och i universitetets bibliotek, att ta del av nyhetsgrupper på Internet, att få tips från sin handledare och att hitta förslag i referenslistan i genomgången litteratur. Vi har till studiens teorikapitel använt oss av flera av Silvermans (2013) förslag. Vi har dels tagit tillvara på kurslitteratur från tidigare studier som vi funnit relevant för studien och dels sökt och tagit fram

litteratur i bibliotek såsom Humanistisk-samhällsvetenskapliga biblioteket på Linköpings universitet och Linköpings stadsbibliotek. Vi har även använt oss av den sökfunktion som är tillgänglig på Linköpings universitetsbiblioteks hemsida då vi sökt fram vetenskapliga artiklar. Exempel på sökord som vi använt i sökandet efter forskningsartiklar är: social work, partner violence, domestic abuse, female perpetrators, male victims, perceptions of domestic violence.

Utöver dessa former av litteratur- och forskningssökning har vi fått tips på relevant metodlitteratur från vår handledare Jessica Sjögren.

4.11 Sammanfattning av kapitel 4

I det här kapitlet har vi strävat efter att noggrant redovisa och motivera val av datainsamlings- och analysmetod och urval av data. Inledningsvis presenterades begreppet diskurs som ett sätt att tala om och förstå delar av världen. Därefter beskrevs diskursanalys på en teoretisk nivå utifrån fem grundläggande föreställningar hämtade ur metodlitteraturen: den tydliga kopplingen till ett socialkonstruktivistiskt sätt att se på språk, vikten av att studera både tal, text och handlingar, sambandet mellan diskurser och identitetskonstruktioner, den strid om meningsskapande som återfinns inom diskurser och slutligen den femte och sista föreställningen som går ut på att diskurser skapar tvingande normer. Diskurser tilldelar människor olika kategorier som i sin tur genererar olika subjekspositioner som kan tolkas som de handlingsutrymmen individerna får. Studiens urval av empiriskt material presenterades med utgångspunkten att vi strävat efter att hitta texter som återspeglade den aktuella diskursen. Efter att urvalet redovisats övergick kapitlet till att beskriva den praktiska användningen av diskursanalys i studien och hur datainsamling och genomförande av studien utformats. De tre centrala analysfrågorna rörande vilka kategorier av människor texterna handlar om, hur dessa människor framställs och vem som får komma till tals presenterades också i samband med att genomförandet redovisades. Mot slutet beskrevs och diskuterades studiens tillförlitlighet, etiska överväganden och rollen som forskare. Till sist avrundades kapitlet med en beskrivning av hur vi delat upp arbetet sinsemellan oss och hur vi gått tillväga när vi sökt relevant material till studiens teori- och forskningskapitel.

5. Resultatredovisning och analys

Som vi nämner i metodologikapitlet har vi i det empiriska materialet funnit diskurserna våldsutövaren och den som är våldsutsatt. Inom dessa två diskurser har vi funnit ytterligare underliggande diskurser som har varit återkommande i vårt material. Vi går nu vidare med en mer genomgående analys utifrån dessa diskurser. Diskurserna är skuld och skam, genus, det "rena" offret och dess motsats samt föräldraskap. Värt att poängtera är att dessa diskurser också överlappar varandra, speciellt diskursen om genus som går att återfinna i samtliga diskurser. För att visa på exempel från den empiri, som vår analys och diskussion bygger på, kommer vi att använda utsagor från det empiriska materialet i vår resultatredovisning och analys. Vi har valt att ta med uppgifter om vem som yttrar sig i respektive utsaga, eftersom vi anser att det kan vara intressant att se både kön och titel på talaren för att kunna placera utsagan i ett vidare sammanhang.

5.1 Diskursen om skuld och skam

Framställningar av skuld och skam i såväl diskursen om våldsutövaren som diskursen om den våldsutsatta är återkommande i vårt empiriska material. Den våldsutövande individen beskrivs lida av skam, skuld och förtvivlan som en konsekvens av sina våldsamma handlingar. Detta anses skapa ytterligare risker för både våldsutövaren själv och den våldsutsatta i form av att skammen kan leda till att våldsutövaren inte vill se allvaret i sina våldshandlingar och fortsätter att utföra dem. Som kontrast till detta kan skammen också leda till att våldsutövaren rent utav blir självmordsbenägen. Orsaken till skammen beskrivs vara att den våldsutövande individen bryter mot samhällets normer. Beteendet förklaras på så vis som socialt oacceptabelt. Det är huvudsakligen manliga yrkesutövare som står för dessa framställningar. Nedan följer två exempel i form av två utsagor hämtade från det empiriska materialet. Båda utsagorna kommer från en manlig psykolog som arbetar med våldsamma män.

Hos dessa män finns en ofantlig känsla av skam. Den kan ta sig uttryck på flera sätt: ett bagatelliserande av våldet, nytt våld eller - i kontakt med skammen - självmord.

(Nilsson, 2011, s 21) Talare: Man, psykolog.

- Små pojkar lär sig tidigt att du slår inte kvinnor eller de som är mindre än dig själv. Det är omanligt och fegt. Så när våldet kommer in i relationen så är det naturligt att det blir djupt skamfullt.

(Nilsson, 2011, s 21) Talare: Man, psykolog.

Framställningar av detta slag knyter vi an till Burr (1995:79) och Winther Jörgensen och Philips (2000:11–12) som skriver att en diskurs producerar en viss kunskap, som kan leda till socialt accepterade sätt att agera på. I det här sammanhanget

tolkar vi att diskursens kunskap består i att det är fegt och oacceptabelt att slå kvinnor och därmed blir själva handlingen också oacceptabel. Detta blir på så vis en struktur som beskrivs skapa skam hos personer som går emot normen, som i det här fallet handlar om att det är fel att slå kvinnor eller dem som är mindre. Vi gör även en koppling mellan denna typ av framställningar och Gottzéns (2013) påstående om att våldsutövaren kan känna skuld efter att individen agerat våldsamt men att skamkänslorna inte infinner sig förrän ett verkligt eller inbillat hot mot personens sociala band uppstår (Gottzén, 2013:77–78). Grunden för skam ligger i att den våldsutövande personen ser sig själv på ett negativt sätt genom andras ögon (Gottzén, 2013:77). Gottzén beskriver här skillnaden mellan känslan av skuld och känslan av skam. Skam är den känsla som enligt denna tolkning beskrivs ha mest social koppling. Den här beskrivningen ser vi också som ett exempel på vad Bergström och Boreus (2012:380) lyfter fram som sin tredje föreställning om diskursanalys då de skriver att identitetskonstruktionen påverkas och återskapas av diskursen. Individens identitet består av både den egna självbilden och omgivningens bild av individen (ibid.).

I empirin framställs den våldutsatta huvudsakligen som en kvinna och som ett offer för våld, något som i sin tur förklaras leda till känslor av skam, skuld och en tro på att det är den utsatta själv som orsakar misshandeln. Utsagan nedan visar ett exempel på denna typ av framställning där den våldutsatta, enligt den praktiker som kommer till tals, tilldelar sig själv skulden för våldet. Utsagan kommer från en kvinnlig socialarbetare.

Hon blir den ständiga skuldbäraren och tänker att om hon bara skärper sig så blir han som han var förut.
(Engelmark, 2011, s 24) Talare: Kvinna, socialarbetare.

Skam och skuld hos den som utsätts för våld förklaras även inom diskursen som något skapat av samhället. Andersson och Lundberg (2001:87) är inne på samma spår när de skriver att samhället skapar en rad olika föreställningar om tankar, känslor, beteenden och handlingar som är betraktade som tillåtna och rent utav befogade hos våldutsatta kvinnor. Nedan följer en utsaga som fungerar som exempel på den här typen av framställning. Det är huvudsakligen kvinnliga yrkesverksamma av olika slag som står för dessa framställningar.

De flesta kvinnor vi möter bär ofta på ett tungt ok av skam- och skuldkänslor. Den naturliga vrede som utlöses i övergreppssituationer väcker dessa känslor, inte kanske i första hand för att kvinnan själv upplever skuld och skam utan för att vårt samhälle placerar känslorna på kvinnorna som misshandlas och våldtas.
(Claesson & Heimer, 2000, s 40) Talare: Två kvinnor, en socionom och en överläkare.

Flood och Pease (2009) menar att samhällets uppfattning kan ha en betydande roll när det kommer till våld som utövas mot kvinnor. Attityder och uppfattningar om våld mot kvinnor formas av en mängd olika faktorer på samhällets alla sociala plan (Flood & Pease, 2009:137). Kultur och genus ses som två faktorer som har kraftfull påverkan på människors uppfattningar och synsätt och de rör sig båda på mikro- och makronivå (ibid.). Detta skulle kunna ses som en tolkning som kan kopplas till framställningar av utsatta kvinnors känslor av skam och skuld samt framställningar av att det är samhället som placerar dessa känslor på utsatta kvinnor.

Framställningarna som vi åsyftar finns i vårt empiriska material och är alltså inte beskrivningar av samhället i stort. Vi drar även en parallell till en studie som visat att kvinnor utsatta för olika typer av våld tar till olika beteenden för att handskas med sin situation (Lewis et al. 2006:350). De kvinnor som huvudsakligen blev utsatta för fysiskt våld tenderade att ha mycket svårt för att ta kontakt med andra och drog sig istället undan från social kontakt. Dessa kvinnor la också ner energi på att förringa våldsutövarens skuld och ansvar för våldet (ibid.). Denna forskning innehåller precis som utsagan ovan framställningar av att den våldsutsatta individen kan ha lätt för att skuldbelägga sig själv.

5.2 Diskursen om genus

I både diskursen om våldsutövaren och den våldsutsatta finns framställningar som går att koppla till genus. Diskursen om genus finns för övrigt i samtliga diskurser som vi funnit i empirin, vilket gör den fördelad över alla diskurser. Vi är medvetna om att presentationen och analysen av genuskursen därför blir något kortare än de övriga presentationerna. Diskursen om våldsutövaren framställer huvudsakligen den våldsutövande individen som en man. Det förekommer också framställningar av mannen som beroende av "sin" kvinna (Edvall, 2004:10) vilket är en formulering som vi tolkar som normgivande eftersom den kan tolkas som att en part har en äganderätt till en annan i en relation. Denna typ av formulering kan utesluta samkönade parrelationer. Även heterosexuella parrelationer där våldsutövaren är en kvinna kan bli uteslutna i denna typ av framställning. Vi ser här ett samband med Bergström och Boréus (2012:378) första föreställning som går ut på att människor med hjälp av språket skapar representationer av verkligheten som oavsett om de är sanna eller falska både påverkar och omskapar verkligheten. Vi anser att framställningar som dessa kan skapa strukturer som bidrar till uppfattningar om att män kan äga kvinnor. Det mer könsneutrala ordet "partner" skulle exempelvis förändra hela denna framställning. Nedan följer två exempel på denna typ av framställning uttalad av en manlig terapeut som arbetar på ett manscentrum.

Männen är ofta ganska beroende av sina kvinnor. De har en yttlig fasad av maskulinitet men de är ofta orienterade mot vad kvinnan vill.

(Edvall, 2004, s 10) Talare: Man, terapeut.

Bergström och Boréus (2012:381) skriver att diskurs kan betraktas som en strid om att få skapa mening, ha rätt att tala och att kunna avgöra vad som ska talas om. Vi tolkar detta som att diskurser gör anspråk på att innefatta rätta tolkningar, vilket i det här sambandet skulle innebära att diskursen lyfter fram att våld i nära relationer förekommer i en relation mellan en man och en kvinna, och en konsekvens av denna tolkning kan då bli att andra relationer ignoreras. Vi ser också en stark koppling till det resonemang Burr (1995:65) presenterar kring hur alla diskurser hävdar att just deras beskrivning är den sanna. Vidare tycks framställningarna i diskursen tillskriva subjektpositionerna en könstillhörighet som överförs på den människa som blir tilldelad den positionen, oavsett vilket biologiskt kön personen har. En våldsutövande kvinna tolkas som maskulin, det vill säga en okvinnlig kvinna. Mannens manlighet är inget som minskar genom våldsamma handlingar, som följande utsaga visar på.

Vi kan fördöma det han gör, och tycka att han är en dålig man, men det innebär inte att hans manlighet blir ifrågasatt. En kvinna som slår är däremot avgjort okvinnlig. Detta visar på hur våld, i vår kultur, är förknippat med manlighet.

(Enander, 1999, s 41) Talare: Kvinna, socionom.

Även denna framställning innehåller en tolkning av att positionen som våldsutövare klassas som maskulin. Kan det då innebära att positionen våldsutsatt klassas som feminin? Loseke (2005:15) skriver att sättet människor kategoriserar subjekt och objekt på får konsekvenser för hur de agerar gentemot dessa och att detta är en grundstomme inom socialkonstruktionistisk teori. Vidare skriver Boréus (2011:139) att när människor tilldelas subjektpositioner innebär dessa olika handlingsutrymmen liksom förväntningar på och föreställningar om människorna i fråga. Vi tycker att detta är viktigt att lyfta fram då framställningarna inom diskursen om genus kan tolkas som präglade av en syn på våldsamhet som förknippat med maskulinitet. Vi funderar över hur dessa kategoriseringar kan inverka på förhållandet mellan aktörerna inom det praktiska sociala arbetet. Bli bemötandet av en våldsutövande eller våldsutsatt klient annorlunda beroende på om socialarbetaren kategoriserar denne som en maskulin eller feminin man eller kvinna? Vilka föreställningar är förknippade med positionerna våldsutsatt och våldsutövare? En annan infallsvinkel på den här typen av framställningar får vi genom Bergström och Boréus femte föreställning som skulle kunna innebära en alternativ tolkning av positionernas anknytning till kön. I enlighet med den femte föreställningen skapar diskursen denna anknytning som en tvingande norm. Enligt denna framställning blir aktörer och bakomliggande motiv oviktiga. Istället är det diskursens tvingande normer som förklaras vara orsaken till att handlingar tolkas på ett visst sätt (Bergström & Boréus, 2012:381). Att våld knyts ihop med manlighet oavsett personens kön är alltså enligt denna framställning ett förhållande skapat av diskursen, vi uppfattar detta som ett exempel på tvingande normer.

5.3 Diskursen om det "rena" våldsoffret och dess motsats

Vi har funnit diskussioner om subjektpositionen ett "rent" våldsoffer och dess motsats huvudsakligen i diskursen om den som blir utsatt för våld och till viss del i diskursen om våldsutövaren. Motsatsen till ett "rent" offer beskrivs som en kvinna som upplevs svår att bemöta och samarbeta med. Enligt Loseke (2005:15) påverkas en individs beteende gentemot andra människor av hur han eller hon kategoriserar dem. Utifrån denna teorianknytning ser vi ett samband mellan hur subjektpositionen framställs och hur den som kategoriserar upplever sig ha svårt att samarbeta med en våldsutsatt som betraktas som motsatsen till ett "rent" våldsoffer. I vissa framställningar ses beteendet hos motsatsen till det "rena" offret som orsak till att den våldsutsatta individen antingen blir svår att se som offer eller att offerklassificeringen helt försvinner och istället ersätts av en syn på den utsatta som medskyldig till våldet. Vi tolkar dessa framställningar som att motsatsen till det "rena" våldsoffret kan gå miste om vissa rättigheter, genom att inte passa in i den rådande föreställningen om hur ett brottsoffer ska se ut och uppföra sig. Nedan följer två utsagor som visar hur den här typen av diskussion och framställning kan se ut. Majoriteten av talarna som står för dessa framställningar i empirin är män.

Kvinnorna som upprepade gånger vägrat samarbeta med polisen eller som har dragit tillbaka en anmälan förlorar i trovärdighet, och hennes status som brottsoffer blir tveksam i polisens ögon.

(Bolmstedt, 2001, s 110) Talare: Man, forskare.

(...) i verkligheten ser inte de slagna kvinnorna ut som klassiska offer. I verkligheten är kvinnan ofta arg, aggressiv och tjatig. I ungefär femtio procent av fallen slår kvinnorna tillbaka och ofta är det de som slår först.

(Robertsson, 1999, s 9) Talare: Man, psykoterapeut.

Diskussionen om hur ett "rent" brottsoffer bör vara binder vi samman med Burrs beskrivning av hur diskurser delar in människor i olika kategorier och hur den människa som accepterar eller är oförmögen att motsätta sig en särskild subjektposition kommer att vara låst till den positionens rättigheter, skyldigheter och inflytande som blivit formulerade av diskursen (Burr, 1995:111). Det betyder att subjektet blir låst vid att inte klassas som ett offer om denne blir tilldelad positionen som motsatsen till ett "rent" offer. På så vis kan denna typ av framställning i en tidskrift som riktar sig till socionomer påverka hur yrkesutövare klassar olika grupper av klienter och på så vis påverkar detta också det sociala arbetet. Denna tolkning kan understödjas av Steens (2003) beskrivning av att hur ett problem definieras påverkar professionella yrkesutövare som har i uppgift att hantera problemet (2003:107–108). Rokach (2007) beskriver i sin studie att våldsutsatta kvinnor lider av dålig självkänsla, misstänksamhet och rädsla. Dessa kännetecken är enligt författaren typiska för individer utsatta för våld i nära relationer (Rokach, 2007:27). Denna bild utesluter våldsutsatta som inte följer dessa

kännetecken. Tolkningar av denna typ av beskrivningar av beteende och känslomönster som sanningar, kan i sin tur bidra till framställningar som säger något om hur det "rena" offret är till sin natur, trots att det kanske inte är en sanning som passar in på alla våldsutsatta.

Ett intressant perspektiv bidrar Andersson och Lundberg (2002:82–83) med då de skriver att olika professionella grupper som möter våldsutsatta kvinnor kan skapa egna antaganden om den våldsutsatta för att få dessa att bättre passa in i bilden av sanna och äkta brottsoffer. Med utgångspunkt i Burrs (1995) resonemang om hur en människa som tilldelas en särskild subjektsposition inte kan fransäga sig den, tycker vi oss se en koppling till Andersson och Lundbergs beskrivning. Kopplingen tycker vi består i att den våldsutsatta av professionella aktörer blir kategoriserad som motsatsen till ett "rent" våldsoffer, en position som personen inte kan förändra själv, utan enbart acceptera eller motsätta sig. När Lundberg och Andersson (2002) beskriver de professionellas möjlighet att skapa antaganden i ett försök att förflytta en klient från positionen motsatsen till ett "rent" offer till positionen ett "rent" offer, så ser vi det som ett tecken på att de professionella till skillnad från den våldsutsatta själv, har makt att förändra subjektspositionen som personen blivit tilldelad. Detta visar enligt vår tolkning på en mer eller mindre medvetenhet hos praktikern om positionen motsatsen till ett "rent" offer och dess konsekvenser. Detta kan även tolkas som att yrkesutövaren har makt att välja att påverka klienters positionering eller inte. Vi tänker oss också att den här beskrivningen objektifierar det våldsutsatta subjektet, då klienten själv inte kan styra sin positionering.

Även den våldsutövande individen diskuteras till viss del som ett offer, och då som ett offer för sina egna våldsamma handlingar. Den hjälpsökande våldsutövaren framställs regelbundet som en man i behov av hjälp att hantera sig själv och sina handlingar, en position som tycks väcka känslor av sympati hos professionella yrkesutövare. De yrkesutövare som presenterar dessa framställningar i det empiriska materialet är huvudsakligen män. Yrkesutövarna framställer ofta den hjälpsökande manlige våldsutövaren som en vanlig människa som lider av ett beteende som denne inte själv styr över (Rinman-Henning, 2004:11), (Sandelin, 2006:32). I dessa framställningar tolkar vi att de professionella har makt att välja att påverka klienters positionering. Genom att framställa den våldsutövande klienten som en vanlig person som lider av sitt eget beteende, en "stackare" och inte en gärningsman som begått ett brott, förflyttas våldsutövaren till positionen hjälpsökande och offer. Vi tror att denna positionering kan innebära fler rättigheter för individen än vad positionen våldsutövare eller förövare gör, samt att positionen hjälpsökande kan generera ett mer sympatiskt bemötande från människor runt omkring våldsutövaren. Här på följer två exempel på framställningar där den här synen på våldsutövaren blir synlig.

- Det är svårt. Vi kommer hem till en stackare som ryckts upp med rötterna. De är både förtvivlade och angelägna om att göra någonting gott av detta. Om man talar om våldsverkare som är fruktansvärt förtryckande mot sina kvinnor så märker inte vi av det när vi är ute, säger Johan Fors.

(Rinman-Henning, 2004, s 11) Talare: Man, praktiker.

Erfarenheten vid (Verksamhetens namn) är att det inte handlar om några monster utan personer med våldsproblematik.

(Sandelin, 2006, s 32). Talare: Man, psykolog.

5.4 Diskursen om föräldraskap

Framställningar av den våldsutsatta och den våldsutövande som föräldrar förekommer både i diskursen om den våldsutsatta och i diskursen om den våldsutövande. I materialet förekommer framställningar av att behovet av att skydda barnen både är orsak till att den våldsutsatta föräldern stannar i eller lämnar våldsrelationen. Som exempel på en sådan framställning har vi tagit med utsagan nedan som är ett uttalande av en kvinnlig socionom.

Många kvinnor stannar för barnen skull - och går sedan för barnens skull, när det blir uppenbart att det inte gagnar barnen att leva med en pappa som slåss.

(Enander, 1999, s 42) Talare: Kvinna, socionom.

På samma sätt framställs den våldsutövande föräldern se just sitt föräldraskap som en motiverande faktor för att aktivt förändra sitt våldsamma beteende. Att förbättra familjesituationen för sina barn och/eller att kunna klassa sig själv som en god förebild för sina barn beskrivs vara vanligt förekommande önskingar hos den våldsutövande personen som sporrar denne till att upphöra med sitt våldsamma beteende. Nedan följer en utsaga som exemplifierar denna typ av framställningar.

Den starkaste motivationsfaktorn för att upphöra med våldet är en underliggande önskan hos de våldsamma männen att kunna klara av att vara en god förebild för sina barn.

(Sandelin, 2006, s 32). Talare: Man, psykolog.

Värt att poängtera är att vi funnit framställningar där föräldraskapet hos den våldsutsatta ifrågasätts medan våldsutövarens föräldraförmåga knappt betvivlas över huvud taget (Egerö, 2004:20). Kategoriseringar påverkar enligt socialkonstruktionismens grundtro människors beteende (Loseke, 2005:15). Hur professionella inom det sociala arbetet bemöter klienter påverkas av hur de professionella kategoriserar sina klienter (ibid.) Frågan blir då hur en kategorisering

utifrån ett bristande föräldraskap påverkar den sociala processen och formandet av kunskap i mötet mellan klienten och den professionella. Winther Jörgensen och Philips beskriver utifrån sina diskursanalytiska utgångspunkter att kunskap utvinns i den sociala interaktionen mellan människor (Winther Jörgensen & Philips, 2000:11–12). Vi finner det intressant att ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv begrunda hur kategorisering kan påverka sociala relationer mellan klient och socialarbetare som i sin tur kan påverka kunskapsproduktionen. Vi tänker oss detta som en slags process där det blir tydligt hur kategoriseringen och den sociala praktiken påverkar varandra i båda riktningar. Vi finner i materialet framställningar av våldsutövaren som kan tolkas som en position i form av en bristande förälder som utsätter barnen för fara (ibid.), men trots detta ifrågasätts individens föräldraförmåga knappt. Vi ser än en gång vad vi tolkar som att den våldsutsatta objektifieras genom att förmågan att vara förälder antingen ifrågasätts eller fråntas föräldern utan att individen själv kan styra detta. Vi gör här en koppling till Burr som poängterar att den människa som accepterar eller är oförmögen att motsätta sig en subjektposition blir låst till den specifika positionens rättigheter, skyldigheter och inflytande formulerade av diskursen (Burr, 1995:111). Våldsutövaren framställs mer som en aktör som behåller sin rätt att vara förälder trots det våldsamma beteendet. När den manlige våldsutövaren framställs som förälder i empirin tycks denna framställning passa ihop med Åströms (1990) beskrivning av ett auktoritärt mansideal. Enligt detta specifika mansideal är fadern familjens överhuvud och beslutsfattare, något som bidrar till att pappans vilja blir lag för de andra familjemedlemmarna (Åström, 1990:14–15). Vi tänker oss att denna konstruktion kan vara så pass inpräntad i samhällets normer att den resulterar i denna typ av framställning där våldsutövarens position, som i vår empiri huvudsakligen framställs som en man och/eller far i familjen, inte ifrågasätts. Nedan följer två exempel på utsagor som handlar om den våldsutsatta och den våldsutövande som föräldrar.

Samtliga familjerättssekreterare i Maria Erikssons undersökning bär på föreställningen att misshandlade kvinnor är inadekvata föräldrar som sviktar i sitt föräldraskap och inte kan ge barn det barn behöver. Motsvarigheten till den inadekvata mamman - en inadekvat misshandlande pappa - beskriver de inte.
(Egerö, 2004, s 20) Talare: Kvinna, forskare.

Barn kan också användas som verktyg i våldet. Maria Eriksson exemplifierar med pappan som håller det lilla barnet utanför balkongräcket. "Gör du inte som jag säger så släpper jag ungen." - Små pojkar kan bli indragna på ett särskilt sätt, fortsätter hon. De kan tvingas vara med att sparka och spotta på mamman, säga att hon är en hora."
(Egerö, 2004, s 20) Talare: Kvinna, forskare.

I empirin har vi även funnit framställningar som tycks måla upp en bild av att våldsutsatta har ett specifikt ansvar över sin situation. Utöver det ligger ett ansvar för att motverka uppkomsten av framtida våldsutövare på den våldsutsattas axlar. Ansvaret för våldet läggs inte på samhället eller våldsutövaren. Källan till utsagan här nedan benämner den våldsutsatta som mamma och ser därför den våldsutsatta som en kvinna. Kvinnan är därmed enligt den som talar även ansvarig för att pojkar utvecklas mot våld och kriminalitet. Dock tänker vi oss att denna typ av framställning som exemplifieras i utsagan också kan tolkas som en efterlysning av ett aktivt handlande hos den våldsutsatta, en efterlysning om att agera som ett subjekt och en aktör istället för ett passivt objekt.

När fler misshandlade mammor får mod att kräva hjälp och efterfråga samhällets resurser, kan våldsprocessen stoppas innan brutaliseringsfasen konstitueras och färre pojkar kommer att utvecklas mot våld och kriminalitet.

(Metell, 1997, s 2) Talare: Kvinna, socionom.

Vi tänker oss att den här typen av framställningar kan få funktionen av en identitetskonstruktion som är påverkad och skapad av diskursen (Bergström & Boréus, 2012:380). Individens identitet är alltid föränderlig och formas genom en sammansmältning av den egna självbilden och omgivningens bild av individen (ibid.). Kan det då finnas risk att en våldsutsatt individ mer eller mindre tvingas känna ett ansvar för sin och andra våldsutsattas situation?

5.5 Sammanfattning av kapitel 5

Vi har nu presenterat och analyserat de diskurser som vi betraktar som mest återkommande och intressanta utifrån studiens syfte. Våldsutövarens skam framställs som ett resultat av att individen känner att denne går emot samhällets normer varpå individens sociala relationer blir hotade. Känslan av skam hos den våldsutsatta framställs som konstruerad av samhället. Enligt vår tolkning kan dessa framställningar tyda på att den våldsutsatta uppfattas som ett passivt objekt, som utan att själv kunna påverka sin situation beläggs med skam. Våldsutövaren kan däremot tolkas som en aktör som endast drabbas av skam om denne bryter mot samhällets normer. Känslan av skam är alltså i det fallet en konsekvens av ett agerande. Den våldsutövande kan som vi ser det undvika upplevelsen av skam genom att följa samhällets normer medan den våldsutsatta inte aktivt kan förändra sin position. Vi kopplar vår tolkning till Thomsson som beskriver att kvinnlighet är sammanlänkad med en samhällsposition som ett objekt, till skillnad från manlighet som förknippas med en samhällsposition som subjekt (Thomsson, 2002:23–25). Dessa framställningar skulle tillsammans kunna förstärka en feminin kategorisering av positionen våldsoffer och en maskulin koppling till positionen våldsutövare.

I diskursen om genus framställs huvudsakligen det våldsutsatta subjektet som en kvinna, men ibland även som en pojke, flicka eller omanlig man. Subjektspositionen “omanlig man” skulle kunna förklaras med hjälp av Allen-Collinsons (2009)

forskning som beskriver att våldsutsatta män blir "feminiserade" på grund av att våldsutsatthet är så starkt kodat som en kvinnlig erfarenhet (Allen-Collinson, 2009:35). Den våldsutsatta framställs som en individ i underläge i en parrelation och/eller i samhället. Framställningarna av den våldsutsatta varierar mellan att individen tolkas som ett offer eller någon som medverkar till våldsrelationen. Även framställningen om vem som är ansvarig för den våldsutsattas situation varierar mellan att beskrivas vara den utsatta själv, samhället eller förövaren. Vi ser dessa stora variationer som exempel på hur fenomenet i samhället kan definieras på olika sätt beroende på hur de framställs och kopplas samman med olika orsaker. Dessa kopplingar och framställningar blir avgörande i frågan om ett fenomen ska komma att klassas som ett socialt problem eller inte. När den som utsätts för våld framställs som en kvinna kan våldet framställas som brott, som en störning i en relation eller som könsförtryck (Sahlin, 2002:123).

Diskursen om det "rena" våldsoffret och dess motsats består av en diskussion om hur ett typiskt och ett icke typiskt våldsoffer framställs i diskursen. Vi lyfter även fram hur den som utövar våldet kan betraktas som ett offer och vad den positionen kan innebära för praktiker och klienter inom socialt arbete. De yrkesverksamma socionomernas makt att tilldela klienter subjektpositioner framkommer också tydligt i denna diskurs liksom socionomernas möjligheter att i viss mån förändra givna positioner i en för dem önskvärd riktning.

Diskursen om föräldraskap förekommer i både diskursen om våldsutövaren och den våldsutsatta, men framställningarna av den våldsutövande och den våldsutsatta som föräldrar varierar. Störst misstro och ifrågasättande utsätts den våldsutsatta föräldern för, medan en våldsutövande förälder inte lika ofta blir beskriven som en otillräcklig omsorgsgivare och förälder. Föräldraskapet beskrivs som en motiverande faktor för såväl våldsutsatt som våldsutövare, när det kommer till att förändra beteende och livssituation.

6. Diskussion

Vi har utifrån vår forskningsfråga: hur framställs våld i nära relationer i en tidskrift som når ut till blivande, yrkesverksamma och forskande socionomer 1997 - 2013, kommit fram till att våld i nära relationer framställs i tidskriften Socionomen utifrån diskurserna våldsutövare, våldsutsatt, anhörig som bevittnar våld och samhällets representant. Vi ser dessa diskurser som kategoriseringar av människor så som talarna i artiklarna framställer dem. Genom att analysera diskurserna om den våldsutsatta och den våldsutövande har vi funnit fyra underliggande diskurser: skuld och skam, genus, det "rena" offret och dess motsats samt föräldraskap. Dessa diskurser beskriver de gemensamma nämnare som finns inom vårt empiriska material. På så vis anser vi också att dessa diskurser svarar på våra första två frågeställningar: vilka kategorier av människor beskrivs i artiklar som handlar om våld i nära relationer? samt, hur framställs kategorierna av människor i artiklar som handlar om våld i nära relationer?

Utifrån diskursen om skam och skuld ser vi både skillnader och likheter i framställningarna av våldsutövarens och den våldsutsattas skam. Våldsutövarens upplevelse av skam framställs stå i relation till att dennes sociala umgänge ska få vetskap om våldet. Våldsutövarens skam bottnar i att våldet inte är ett socialt accepterat beteende. Den våldsutsattas skam framställs vara en känsla av skam över att vara ett offer - en känsla som samhället förankrar hos den som blir utsatt för våld i en nära relation. Våldsutövarens skam uppstår när omgivningen vet vad denne gör till skillnad från den våldsutsattas skam som bottnar i något omgivningen tycker att denna är.

I diskursen om genus anar vi ett stereotyp tankesätt kring genus och kön, och detta tankesätt ser vi även mer eller mindre i samtliga diskurser som vi funnit i empirin. Våldsutövaren framställs återkommande som en man, en far eller en maskulin kvinna. Den våldsutsatta framställs regelbundet som en kvinna eller en feminin man. Vi gör tolkningen att framställningarna i materialet ständigt tillskriver en viss position ett socialt kön oavsett vilket biologiskt kön personen som tilldelats positionen har.

Vår tredje diskurs handlar om hur ett "rent" offer och dess motsats framställs i empirin. Ett starkt framträdande brottsoffer i diskursen är den våldsutsatta kvinnan. Hon kan helt eller delvis passa in i konstruktionen av det "rena" offret. Även den våldsutövande kan klassas som ett offer för sina egna handlingar och vara i behov av hjälp för att kunna förändra sitt våldsamma beteende. Att en klient klassas som ett "rent" eller motsatsen till "rent" offer tror vi kan inverka på det sociala arbetet med klienten. Vi ser en risk i att de som uttalar sig i artiklarna målar upp en bild av våldsutsatta som en homogen grupp med vissa kännetecken, då vi tror att det kan bidra till en klassificering av klienter som mer eller mindre äkta och trovärdiga våldsoffer.

Den fjärde och sista diskursen handlar om hur föräldraskap framställs. Föräldraförmågan blir oftare ifrågasatt i diskursen om den våldsutsatta än i diskursen om våldsutövaren, trots att framställningar av våldsamma fäder förekommer i diskursen. Vi tolkar detta som att våldsutövaren framställs som en aktör som behåller sin rätt att vara förälder trots sitt våldsamma beteende. Den våldsutsatta framställs som en förälder som inte kan garantera barnens säkerhet, hon betraktas som ansvarig för att barnen växer upp i ett hem där det förekommer våld.

Vi har funnit exempel på de tvingande normer som Bergström och Boréus lyfter fram i sin femte föreställning (Bergström & Boréus, 2012:381) som vi nu kommer att diskutera. I vårt empiriska material har vi funnit framställningar som antyder att en person som blir tilldelad positionen våldsutsatt förväntas bete sig på ett visst sätt. Positionen förknippas med att vara passiv, kuvad, rädd och samarbetsvillig i kontakt med hjälpgivare. Bilden stämmer dock inte alltid in på den som utsätts för våld i en nära relation. Detta skulle kunna tolkas som att professionella hjälpgivare skapar en tvingande norm som får inverkan på den sociala praktiken, då de professionella som möter våldsutsatta förhåller sig till dem utifrån en kategorisering av dem som antingen "rena" eller motsatsen till "rena" våldsoffer. Dock menar Bergström och Boréus att det är diskursen som skapar de tvingande normerna, inte aktörerna (Bergström & Boréus, 2012:381). Detta skulle kunna ifrågasättas utifrån att Bergström och Boréus formar sin beskrivning med ett diskursanalytiskt tankesätt och saknar ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. En socialkonstruktionistisk utgångspunkt uppmanar till ett kritiskt förhållningssätt till att tolkningar av världen kan klassas som självklara, eftersom dessa tolkningar är personliga konstruktioner och inte absoluta sanningar (Burr, 1995:2-5). Vi tänker oss att frågan om huruvida tvingande normer upprättas av diskursen själv eller dess aktörer kan användas som ett exempel på hur flera tolkningar kan samexistera utan att något perspektiv är mer rätt än det andra, vilket vi tolkar som socialkonstruktionismen i ett nötskal.

Som vi tidigare nämnt har vi sett att vår empiri innehåller flera framställningar som kan kopplas till genus. Vidare har vi upptäckt att det huvudsakligen är män som talar om män, och dessa talare framställer ofta de manliga våldsutövarna på ett sympatiserande och medmänskligt sätt. Vi har också sett att det huvudsakligen är kvinnliga talare som står för framställningar av kvinnor och våldsutsatta. Här tycks dock sätten att framställa kvinnor på vara av en mer varierande art.

Framställningarna utgör ett slags spektrum mellan medkännande framställningar och framställningar som kan tolkas som hårdare och mer krävande. Vi kopplar dessa upptäckter till vår tredje och sista frågeställning; vilken typ av påverkan kan tidskriftens framställning av diskursen ha på det sociala arbetet? Vi tänker oss att framställningarna kan påverka det sociala arbetet på olika sätt. Exempelvis kan vi tänka oss att olika klienter kan få olika bemötande beroende på vilket biologisk kön de har eller vilken könstillhörighet deras tilldelade positioner har. Utifrån empirins framställningar kan vi också tänka oss att olika klienter får olika bemötande

beroende på socialarbetarens kön. En fråga som vi funderar över är om framställningar och tolkningar i empirin kan påverka yrkesverksamma socionomer av samma kön som talarna i artiklarna och på så vis också få inflytande över läsarnas handlingar i socialt arbete? Kan kvinnliga klienter riskera att få ett mindre empatiskt bemötande oavsett kön på den professionella medan manliga klienter kan räkna med ett empatiskt bemötande om de möter en manlig professionell? I förhållande till de manliga talarnas tendens att framställa våldsutövande män på ett, i relation till de kvinnliga talarna, empatiskt sätt väcks hos oss en fråga om vilken påverkan detta kan ha på det sociala arbetet. Skulle dessa sympatiserande framställningar kunna påverka professionella att i mötet med de våldsutövande klienterna agera på ett sätt som förminskar eller åsidosätter dessa klienters eget ansvar? Vi tycker också att det är intressant att reflektera kring om socialarbetarnas sympatiserande framställningar av våldsutövare är ett tecken på att det inom socialt arbete uppfattas som mer legitimt att hjälpa klienter om de klassas som offer än om de betraktas som förövare. Om så är fallet, kan de här framställningarna kanske innebära en konstruktion från de professionellas sida, som syftar till att skapa mening med det egna klientnära arbetet? Loseke (2005:15) understryker att med ett socialkonstruktionistiskt perspektiv på omvärlden hamnar människors kategoriseringar av objekt och subjekt i fokus. Författaren menar att dessa kategoriseringar påverkar människors beteenden och förhållningssätt gentemot andra människor. Vi ser framställningarna av de våldsutövande männen som ett exempel på hur människors kategoriseringar och tolkningar av andra individer får konsekvenser i praktiken.

6.1 Kritisk metoddiskussion

Vi har under arbetets gång fått en känsla av att det förmodligen är ganska enkelt att vinkla studien utifrån sin egen agenda, både medvetet och omedvetet. Det är lätt att som forskare eller uppsatsskrivande student välja artiklar och forskning som överensstämmer med materialet och de egna tankegångarna. Vi har ansträngt oss för att minimera detta i vårt självständiga arbete genom att försöka lyfta fram forskning som inte till fullo delar de uppfattningar vi funnit i det empiriska materialet och vice versa. När det kommer till vår valda analysmetod, diskursanalys, presenterar Bergström och Boréus (2012:401–403) kända begränsningar med metoden. Författarna skriver bland annat att en begränsning kan anses vara att diskursanalys saknar kapacitet att lyfta fram subjekt och agenter i form av levande människor. Diskursanalys omfattar inte någon teori om grupper av människor i samhället eller om enskilda individer. Detta är något som inledningsvis orsakade en viss förvirring hos oss. När vi fått grepp om hur vi skulle betrakta vårt material som framställningar, så klarnade bilden av hur vi skulle kunna använda metoden. Bergström och Boréus skriver vidare att diskursanalysen som metod förutsätter flera olika steg, som är viktiga att beskriva för att mottagaren av den färdiga studien ska kunna följa med i arbetets gång. Författarna betonar att forskaren måste "göra" diskursanalysen, genom att redovisa varje steg i processen. Om forskaren inte är öppen och redogör för alla på varandra följande moment så kan läsaren få svårt att

se kopplingen mellan empiri och teori. Detta är med andra ord en metod som kräver stor noggrannhet. Vi insåg ganska fort att diskursanalys är mer komplicerad än vad vi från början trott, men valde ändå att fortsätta fördjupa oss i metoden och använda den med förhoppningar om att kunna lyfta fram många intressanta perspektiv om vi lyckades bemästra den.

6.2 Vidare forskning

Ett förslag på kommande forskning är att undersöka hur diskursen såg ut innan propositionen (1997/98:55) om Kvinnofrid kom 1997 och göra en jämförelse med diskursen de närmaste åren därefter. På så vis skulle propositionens påverkan på socialt arbete kunna synliggöras.

Ett annat förslag på vidare forskning är att djupdyka i diskursen om våld i nära relationer utifrån diskursen om genus eller diskursen om det "rena" offret. Vi har i vår studie upplevt dessa diskurser som mycket intressanta och djupgående. Vi anser även att diskursen om föräldraskap skulle vara ett intressant ämne att forska vidare kring. Varför ifrågasätts föräldraskapet hos våldsutsatta kvinnor så pass mycket? Och varför ifrågasätts inte föräldraskapet hos de våldsutövande männen mer?

6.3 Uppsatsens bidrag

Vår uppsats har resulterat i ett starkt framträdande genusperspektiv på framställningar av våld i nära relationer i tidskriften Socionomen. Vi tänker oss att det här självständiga arbetet kan bidra med ett medvetandegörande av att kategoriseringar och diskurser skapas när människor talar, även om detta inte är en intention hos talarna. Resultatet i sig kan på så vis väcka debatt om hur kategoriseringar och stereotypa bilder kan framställas och upprätthållas på det sociala fältet och komma att påverka både professionella och klienter.

7. Referenslista

- Allen-Collinson, J (2009) *A marked man: Female-perpetrated intimate partner abuse*. International Journal of Men's Health, 8 (1):22-40.
- Andersson, B & Lundberg, M (2001) Kvinnomisshandel som kunskapsfält - att definiera, förklara och hantera ett socialt problem. I: Åkerström, M & Sahlin, I (red) *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur.
- Aymer, S-R (2008) *Beyond power and control: Clinical interventions with men engaged in partner abuse*. Clinical Social Work Journal, 36 (4):323–332.
- Barber, C F (2008) *Domestic violence against men*. Nursing Standard, 22 (51):35-39.
- Bergström, G & Boréus, K (2012) Diskursanalys. I: Bergström, G & Boréus, K (red) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, G & Boréus, K (2012) Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I: Bergström, G & Boréus, K (red) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bolmstedt, Å (2001) *Varför anmäler inte poliser kvinnomisshandel?* Socionomen, (5):110-112.
- Boréus, K (2011) Diskursanalys. I Arhne, G och Svensson, P (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Boréus, K (2011) *Texter i vardag och samhälle*. I Arhne, G och Svensson, P (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Brückner, M (2006) *Domestic violence: Local activities – International issue*. Social Work & Society, 4 (1):69-77.
- Burr, V (1995) *Social construction*. London: Routledge
- Claesson, I & Heimer, G (2000) *65 möten med våldsutsatta kvinnor*. Socionomen, (2):39-44.
- Connell, R-W (1995) *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Echebarria Echabe, A (2010) *Role identities versus social identities: Masculinity, femininity, instrumentality and communality*. Asian Journal of Social Psychology, 13(1):30-43.
- Edvall, L (2004) *Den som slagit fortsätter slå...* Socionomen, (7):7-11.
- Egerö, A-M (2004) *Misshandlande pappa sällan sedd som riskfaktor*. Socionomen, (1):19-23.
- Ejrnæs, M & Kristiansen, S (2002) Perspektiv på sociala problem i USA och Skandinavien. I: Meeuwisse, A & Swärd, H (red) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.
- Enander, V (1999) *Om att möta misshandlade kvinnor*. Socionomen, (1):41-44.
- Engelmark, L (2011) *Det är inte en typ av kvinnor som fastnar i de här relationerna*. Socionomen, (7):23-25.
- Flood, M & Pease, B (2009) *Factors influencing attitudes to violence against women*. Trauma Violence Abuse, 10 (2):125-142.

- Gottzén, L (2013) *Skam, maskulinitet och respons på mäns våld mot kvinnor*. Soci-alvetenskaplig Tidskrift, (2):75-92.
- Karlsson, H-P-A (2010) *Kvinnan, mannen och barnen, arbetar var för sig med våldet*. Socionomen, (1):40-42.
- Lewis, C-S, Griffing, S, Chu, M, Jospitre, T, Sage, R-E, Madry, L & Primm, B-J (2006) *Coping and violence exposure as predictors of psychological functioning in domestic violence survivors*. Violence Against Women, 12 (4):340-354.
- Loseke, D-R (2005) *Thinking about social problems*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Mattson, T (2011) *Våldets komplexitet och gamla paradig. Om utmaningar och svårigheter i arbetet med våld i nära relation*. Lund: Lunds universitet, Socialhögskolan.
- Metell, B (1997) Stegvis utveckling till våldsverkare. Socionomen, (7) : 28-29.
- Nationellt centrum för kvinnofrid (2014) Kunskapscentrum (Elektronisk) tillgänglig:
http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Vald_i_nara_relationer_arnesguide/ datum: 140312.
- Nilsson, H (2011) *Syftet är att skaffa kontroll över andra*. Socionomen, (7):21.
- Payne, M (2008) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Rinman-Henning, P (2004) *Bättre för barnen om slagen mamma får snabb hjälp*, Socionomen, (1):10-12.
- Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (2012) *Våld mot äldre kvinnor*. Rapport 1.
- Robertsson, J (1999) *Fyra perspektiv för arbete med våld i parrelationer*. Socionomen, (5):8-14.
- Rokach, A (2007) *Loneliness and intimate partner violence: antecedents of alienation of abused women*. Social Work in Health Care, 45 (1):19-31.
- Ross, J-M (2011) *Personality and situational correlates of self-reported reasons for intimate partner violence among women versus men referred for batterers intervention*. Behavioral Sciences and the Law, 29 (5): 711-727.
- Sandelin, G (2006) *Det går att få män att sluta slå*. Socionomen, (5): 30-32.
- Sahlin, I (2002) Sociala problem som verklighetskonstruktioner. I: Meeuwisse, A & Swärd, H (red) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Silverman, D (2013) *Doing qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Socialstyrelsens hemsida (2014) Definition av våld och utsatthet i nära relationer (Elektronisk) tillgänglig: <http://www.socialstyrelsen.se/valds-ochbrottsrelateradefragor/valdinararelationer/valdsutovare/definition> datum: 140509
- Socionomens hemsida (2014) Om Socionomen (Elektronisk) tillgänglig: <http://www.socionomen.nu/om-socionomen> datum: 140423

- Simmons, C A, Lehmann, P & Collier-Tennison, S (2008) *From victim to offender: the effects of male initiated violence on women arrested for using intimate partner violence*. Journal of Family Violence, 23 (6):463–472.
- Sohlberg, P & Sohlberg B-M (2013) *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Stockholm: Liber.
- Steen, A-L (2003) *Mäns våld mot kvinnor - ett diskursivt slagfält. Reflektioner kring kunskapsläget* (Research Report No. 131). Göteborg: Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen.
- Taylor, J, Bradbury-Jones, C, Kroll, T & Duncan, F (2013) *Health professionals' beliefs about domestic abuse and the issue of disclosure: a critical incident technique study*. Health and Social Care in the Community, 21 (5):489–499.
- Tidningskungens hemsida (2014) SocialPolitik (Elektronisk) tillgänglig: <http://www.tidningskungen.se/samhalle-och-politik/socialpolitik>
datum: 140508
- Thomsson, H (2002) *Kvinnor, makt och förändring*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådets hemsida (2014) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* (Elektronisk)
lig: www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf datum: 140520
- Winther Jørgensen, M & Philips, L (2000) *Diskurs som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Åström, L (1990) *Fäder och söner. Bland svenska män i tre generationer*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

- Personlig mailkontakt med Arne Tärnblom på FORSA medlemsregister, datum: 140508.

Bilaga 1 Urval av artiklar

1. 7/1997. Metell, B. *Stegvis utveckling till våldsverkare*
2. 1/1998. Rosander – Gerhardsson, G. *Våld i parrelationen*
3. 2/1998. Hindberg, B. *Kvinnofrid - regeringen satsar 41 miljoner*
4. 1/1999. Enander, V. *Om att möta misshandlade kvinnor*
5. 4/1999. Hydén, M. *Mäns ansvar & kvinnors motstånd*
6. 5/1999. Robertsson, J. *Fyra perspektiv för arbete med våld i parrelationer*
7. 7/1999. Åkerström, U. *Familjerådgivning är oförenligt med våldsrelationer*
8. 2/2000. Claesson, I & Heimer, G. *65 möten med våldsutsatta kvinnor*
9. 5/2000. Roxström, C. *Kvinnofrid - helg och nattetid*
10. 8/2000. Johansson, K E. *En modell för social information och opinionsbildning*
11. 1/2001. Emtestam, G. *Operation kvinnofrid vilseleder många*
12. 5/2001. Bolmstedt, Å. *Nu utbildas poliser om mäns våld mot kvinnor*
13. 5/2001. Bolmstedt, Å. *Varför anmäler inte poliser kvinnomisshandel?*
14. 2/2003. Törngren, C. *Låt misshandlade kvinnor bo kvar i sina hem*
15. 2/2003. Törngren, C. *Varför samarbetade inte socialtjänsten och kvinnojouren?*
16. 4/2003. Fernandez, H. *När våldet tar över familjen*
17. 1/2004. Moore, C. *Glömda barn glömmes inte*
18. 1/2004. Tell, M. *Med våldet i samtalsrummet*
19. 1/2004. Egerö, A-M. *Misshandlande pappa sällan sedd som riskfaktor*
20. 1/2004. Moore, C. *Våldet börjar ofta under graviditeten*
21. 8/2004. Enander, V. *Den misshandlade kvinnans känslomässiga uppbrott*
22. 7/2004. Edvall, L. *Den som slagit fortsätter slå...*
23. 6/2005. Carlsson-Bergdahl, A. *Våldsamma män: De lär sig hantera sin aggressivitet på annat sätt än genom våld*
24. 6/2005. Carlsson-Bergdahl, A. *Hon kunde reta gallfeber på mig*
25. 5/2006. Sandelin, G. *Det går att få män att sluta slå*
26. 5/2006. Sandelin, G. *Män måste ta ansvar*
27. 8/2006. Lundenmark, E. *Mäns våld, en diskussion om manlighet*
28. 2/2007. Holmberg, C. *Våldsutsatta missbrukande kvinnors psykiska och fysiska hälsa är speciellt utsatt*
29. 6/2007. Eriksson, M & Näsman, E. *Delaktighet i familjerättsprocesser för barn som upplevt pappas våld mot mamma*
30. 1/2008. Hydén, M. *Så kan vi arbeta för kvinnor utsatta för våld i relationer*
31. 1/2010. Karlsson, Hans P A. *Alla måste få stöd oavsett var de bor*
32. 1/2010. Karlsson, Hans P A. *Kvinnan, mannen och barnen, arbetar var för sig med våldet*
33. 6/2011. Rosell, S. *Dåligt skydd för våldsutsatta kvinnor och barn*
34. 7/2011. Engemark, L. *Det är inte en typ av kvinnor som fastnar i de här relationerna*
35. 7/2011. Wetterberg, G. *Uppbrottsprocessen är inte en utan tre*
36. 7/2011. Korpskog, M. *Pensionering och sjukdom, risk för våld*
37. 7/2011. Fredriksson, A. *Misshandlet kommer i första hand vid behov av hjälp*
38. 7/2011. Korpskog, M. *Min dotter blev slagen av sin sambo*
39. 7/2011. Korpskog, M. *Utbildningsmaterialet leder förhoppningsvis till fler diskussioner*
40. 7/2011. Wiklund, Å. *Utveckla ett förebyggande arbete*

41. 7/2011. Hydén, M. *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer*
42. 7/2011. Nilsson, H. *Syftet är att skaffa kontroll över andra*

Bilaga 2 Subjekt och subjektspositioner

	Subjektspositioner	Egenskaper, handlingar och adjektiv som beskriver subjektet
Våldsutövaren	Stackare, våldsverkare, hjälpsökande, svenskar, invandrare, våldsamma män, behandlingsbara män, lågprioriterad grupp, inte onda monster, personer med våldsproblematik, partner, han, pappan, misshandlaren, sambo, de som misshandlar, måttlighetsdrickare, nykterister, gärningsmän, individen, fadern, äldre pojkar, myndigheterna, bröder, far/styvför, förövare, starkare parten, sviktande omsorgsgivare, våldsverkare, ansvarig, socialt välanpassad man, den vanlige mannen, en dålig man, tyrann.	Vara svartsjuk, älska, vara ilsken, göra illa, kränka, slåss, skapa otrygg hemmiljö, hålla masken utåt, förtränga känslor av skuld, ha svårt med konflikthantering, isolera kvinnan, växla mellan värme och våld, lägga skulden utanför sig själv, se sig som förtryckt och underlägsen, förnedrad, vara rädd att förlora partnern, känna manlig självgodhet, maktkänsla, maktbegär, behöva lära sig ta kontroll över sitt handlande, befria sig från ansvar, negligera problemet, inte villig att ge upp sin maktposition, vek, desperat, förtvivlad, angelägen, beroende av sin kvinna, har en ytlig fasad av maskulinitet, tar inte hand om sig själv, är orienterad mot vad kvinnan vill, inser behov av hjälp, motiveras av önskan om att vara god förebild för barnen, känna osäkerhet, känna sig underlägsen, känna vanmakt, känna sig inträngd i ett hörn, använda våld för att ha kontroll och makt, känna skam.
Våldsutsatt	Hon, skuldbäraren, kvinna, henne, offer, mamma, den som misshandlas, den våldsutsatta, parten, den enskilda, äldre kvinnor, den utsatta, individen, omanliga män, informanter, en slagen kvinna, en misshandlad kvinna, brottsoffer, vittne, flickor, pojkar, särskilt utsatt grupp.	Ha känslomässig bindning till mannen, gråter, mår jättedåligt, har en ifrågasatt omsorgsförmåga, missbruka, utsättas för kvinnofridsbrott, bli kränkt, lider av psykiska och fysiska skador, har ett stort hjälpbehov, mördas, hunsas, skör, bräcklig, bufflig, burdus, tycker synd om mannen, behöver hjälp, utländsk bakgrund, känner stark kärlek till mannen, tränger bort varningssignaler, dålig självrespekt, otillräcklig, benägen att skuldbelägga sig, inte passivt offer, bjuder på olika former av motstånd, tar kontakt, ser inte ut som klassiska offer, arg, aggressiv, tjatig, slår tillbaka, slår först, kan inte fatta ett fritt val, vittne till våld, övergiven, mindre värda än män, strider mot de som vill hjälpa henne, hålla fast vid destruktiva relationer, stannar för barnens skull, lever ett isolerat liv, bär på mycket skam och skuld, tar på sig skulden, fördömas,

		super med gärningsmannen, slagen men inte misshandlad, ljuga, vägra samarbeta, förlora trovärdighet, ha tveksam status som brottsoffer, vara inadekvat förälder.
Anhörig som bevittnar våld	Barnen, son/styvson, pojkar, offer, vittne, flickor.	Är drabbad, beroende, utsätts för våldsinläring, berörd av kvinnomisshandel, avståndstagande, verklighetsfrånvärd, påverkad, kan drabbas av psykisk ohälsa, har utvecklat en ständig beredskap, är skuldtyngd, används som verktyg i våldet mot mamma, känner oro som förälder till våldsutsatt, upplever maktlöshet, är våldsoffer, delaktig, osynliggjord, ensam, rädd, lojal mot föräldrarna, behöver psykologhjälp, blir mästare på strategier, är utsatt, blir inte utredd, traumatiserad.
Samhällets representant	Domstol, domare, hjälpare i nöden, samhällsproblem, stöd, skydd.	Kritisk, agera kraftfullt, uppmärksamma, hårt ansträngd, pessimistisk syn, onyanserat synsätt, ha stort ansvar, gör motstånd, bristfällig kompetens, fördomsfull, utvecklas långsamt, förnekande, brister i resurser, kan påverka samhällsdebatten.